

**univerzitná knižnica
v bratislave**

ISSN 1210-2016

**BULLETIN
UNIVERZITNEJ KNIŽNICE
V BRATISLAVE**

V čísle:

Informácie z UKB
Informácie zo seminárov a porád
Informácie zo zahraničia
Personálie
Kalendár akcií

Bratislava 2008

Obsah

INFORMÁCIE Z UKB

Sprístupnenie kultúrneho dedičstva členských štátov Európskej únie 5
Peter Slančík

Projekt archivácie elektronických informačných prameňov na pokračovanie 8
Jana Matúšková

Prieskum spracovania periodík v inštitúciách SR 13
Lýdia Sedláčková

Digitálna knižnica UKB v číslach ... 26
Tomáš Fiala

Unikátna výstava na pôde UKB 30
Antónia Jasemová

Výstava o Bašagičovej knižnici v Ríme 33
Klára Mészárosová

Univerzitná knižnica v Bratislave a Týždeň slovenských knižníc 36
Táňa Popová

Trinášť zastavení u Lizsta 37
Marcel Šustek

INFORMÁCIE ZO SEMINÁROV A PORÁD

Centrum vedecko-technických informácií SR v novom šate 39
Lýdia Sedláčková

Čo je nové na poli Digitálnych knižníc? 43
Katarína Kinčíková, Tomáš Fiala

Bratislavské bibliografické dni 2008 49
Katarína Pekařová

CASLIN 2008 Mária Džavíková	49
INFORMÁCIE ZO ZAHRANIČIA	
Návšteva knižnice Jagelonskej univerzity v Krakove Dagmar Kleinová	52
Povinný výtlačok vo Francúzskej národnej knižnici	57
PERSONÁLIE	
Pri životnom jubileu PhDr. Jána Molnára Kamila Fircáková	64
KALENDÁR AKCIÍ	
Podujatia uskutočnené v Univerzitnej knižnici v Bratislave v 1. polroku 2008	73

SPRÍSTUPNENIE KULTÚRNEHO DEDIČSTVA ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EURÓPSKEJ ÚNIE

Viacjazyčný inventár európskeho kultúrneho dedičstva MICHAEL (Multilingual Inventory of Cultural Heritage in Europe).

MICHAEL je internetový portál, poskytujúci jednoduchý a rýchly prístup k širokej palete digitálnych zbierok z múzeí, knižníc, archívov a ďalších kultúrnych inštitúcií v Európe.

„Projekt MICHAEL (<http://www.michael-culture.org/>) si kladie za úlohu sprístupniť kultúrne dedičstvo členských štátov Európskej únie celosvetovej verejnosti pomocou siete internet. Hlavným cieľom projektu MICHAEL je umožniť jednoduchý, rýchly a bezproblémový prístup k digitalizovanému kultúrnemu dedičstvu, či už vo forme jednotlivých národných elektronických portálov, elektronických katalógov, či priamo digitálnych zbierok múzeí, galérií, archívov a knižníc po celej Európe. MICHAEL je projekt podporovaný Európskou komisiou prostredníctvom programu e-Ten. MICHAEL bude slúžiť nielen študentom a bádateľom, ale aj širokej verejnosti k podpore kultúrnych a umeleckých aktivít a hlavne kultúrnej turistiky.“

Každá krajina, zapojená do projektu, má úlohu sprístupniť svoje digitálne kultúrne dedičstvo prostredníctvom národného portálu. V súčasnosti je zatiaľ možné vyhľadávať iba v zbierkach Francúzska, Talianska a Veľkej Británie – ostatné krajiny spustia svoje národné portály koncom roku 2008.

Projekt MICHAEL sa začal v roku 2004 v troch európskych krajinách: Francúzsku, Taliansku a Veľkej Británii. Po dvoch rokoch sa projekt pod názvom MICHAEL Plus rozšíril do ďalších jedenástich európskych krajín: Českej republiky, Fínska, Maďarska, Malty, Nemecka, Holandska, Poľska, Portugalska, Grécka, Španielska a Švédska. V poslednom období sa do projektu zapojili Belgicko, Bulharsko, Estónsko, Slovensko a Španielsko. (Slovensko sa zapojilo do projektu od júna 2007 prostredníctvom Ministerstva kultúry SR a spoločnosti Cross Czech.)

Oba projekty, MICHAEL i MICHAEL Plus, sa tesne prepojili. Sústreďenie projektov na zjednotenie národných iniciatív v digitalizácii kultúrneho dedičstva a interoperability medzi národnými kultúrnymi portálmi napomohlo sprístupnenie digitálneho obsahu múzeí, knižníc a archívov. Projekt zriadil medzinárodnú on-line službu, ktorá umožňuje používateľom hľadať, prezerať a preskúmať popisy zdrojov, nachádzajúcich sa v inštitúciách vo Francúzsku, Taliansku a Veľkej Británii. Projekt MICHAEL Plus obohatí obsah portálu pridaním výsledkov ďalších

európskych krajín. Dúfame, že technické štandardy a udržateľný model, ktorý bol vytvorený pre projekt, bude znamenať, že viac krajín bude v budúcnosti prispievať svojim obsahom do portálu.

Vízia a ciele

Prostredníctvom viacjazyčných služieb systému MICHAEL bude možné, použitím internetu, nájsť a skúmať európske kultúrne dedičstvo.

Ciele:

- sprístupnenie európskeho kultúrneho dedičstva všetkým a umožnenie prístupu k zdrojom kultúrneho dedičstva,
- udržateľný manažment pre pokračovanie projektu,
- potvrdenie a implementácia na národnej vládnej úrovni, smerom k podchyteniu ďalšej požadovanej podpory,
- metodologická a technická platforma, ktorá zjednoduší pripojenie nových národných inšancií MICHAEL, čím sa podporí rast obsahu a používateľskej základne.

Popis projektu

Kľúčové ciele projektu sú pridanou hodnotou európskeho kultúrneho dedičstva, podporujú interoperabilitu a použitie všeobecných štandardov v rámci väčšiny národných iniciatív v oblasti digitálneho kultúrneho dedičstva, vrátane najdôležitejších iniciatív vo Francúzsku, Taliansku a Veľkej Británii. Projekt sprostredkuje interoperabilitu iniciatív národných kultúrnych portálov, kvalitné služby používateľom, ktoré

pomôžu využívať zdroje európskeho kultúrneho dedičstva. Národné aktivity sú vnímané bez ohľadu na dostupnosť podpory z programu e-Ten. Avšak pomoc z e-Ten umožnila národným orgánom venovať zdroje na integráciu a zosúladenie ich iniciatív pridaním veľkej hodnoty európskej perspektívy, ako aj poskytnúť pomoc používateľom.

Projekt bude vytvorený ako medzinárodná on-line služba, ktorá umožní svojim používateľom vyhľadávanie, prezeranie a skúmanie početných národných kultúrnych portálov z jedného miesta.

Používateľ môže využívať služby MICHAEL na získavanie a objavovanie materiálov európskeho kultúrneho dedičstva, ktoré môže byť sprístupnené cez internet. Tento materiál môže obsahovať výukové zdroje, informačný katalóg popisu fyzických zbierok, avšak väčšina týchto materiálov bude podstatou digitalizovaného kultúrneho dedičstva, ako sú obrázky, 3D modely, metaúdajový popis archeologických stránok, stavieb, obrazov, sôch atď.

Vyhľadávanie bude možné použitím jednoduchého vyhľadávacieho textu, ako aj pomocou kategórií a hľadaním s metaúdajmi a potenciálne pomocou GIS (Geografický informačný systém) na sprístupnenie miestne orientovaných služieb. Oblasť vyhľadávania môže byť ohraničená na jednotlivé krajiny, na viacero krajín alebo na všetky strany, prepojené so službami MICHAEL. Všeobecne prijateľný metaúdajový model zvýši hodnotu výsledkov cezhraničného hľadania. Jeho implementácia je kľúčovým odporúčaním Lundského akčného plánu.

Služba MICHAEL bude dostupná na viacjazyčnej úrovni. Platforma MICHAEL bude lokalizovaná v každej členskej krajine konzorcia MICHAEL tak v zakladateľských krajinách ako aj v krajinách, ktoré sa pripojili neskôr.

Detailný popis digitálnych zbierok obsahuje všeobecné informácie (napr. predmet zbierky, obdobie, slávne osobnosti), odborné (napr. digitálny formát, štandardy použité pri digitalizácii), ale aj údaje súvisiace so zbierkou (napr. inštitúcie vlastniace, spravujúce zbierku, fyzická zbierka, z ktorej bola digitálna zbierka vytvorená, zhotovená). Súčasťou je odkaz na internetové stránky a samotné digitálne zbierky a v niektorých prípadoch priložený ilustračný obrázok danej digitálnej zbierky.

MICHAEL v UKB

Univerzitná knižnica v Bratislave sa stala partnerom v projekte MICHAEL Plus za Slovenskú republiku. Začiatkom roku 2008 bol v UKB nainštalovaný produkčný modul. Tým boli vytvorené podmienky pre prípravu tvorby záznamov digitálnych zbierok. Získali sme prístup k dokumentácii, ktorá je uložená na webovej stránke:

<http://www.michael-culture.eu/doc.html>.

Obsahuje:

- Projektové dokumenty
- Technické dokumenty
- Popis platformy Michael
- Tréning
- Archív

Výhodou je skutočnosť, že ide o „živý“ systém, ktorý umožňuje pružne riešiť vzniknuté otázky. Výrazné zmeny sú najmä v technickej dokumentácii. Užitočné sú tiež tzv. tréningové materiály; sú to príspevky jednotlivých autorov vo forme power-pointových prezentácií (Training materials ([.zip 11MB](#))). Získali sme otvorený prístup k poznatkom a skúsenostiam z oblasti digitalizačných aktivít v Európe. V súvislosti s členstvom v riešiteľskom tíme môžeme konzultovať všetky problémy. Dobré skúsenosti sú s výmenou informácií v rámci diskusného fóra michaeltech@amitie.it.

Záverom možno konštatovať, že máme otvorené dvere do celoeurópskeho portálu MICHAEL, čo nám ďalej umožňuje tvorivo spracovávať, sprístupňovať a zverejňovať naše slovenské kultúrne dedičstvo.

PhDr. Peter Slančík

PROJEKT ARCHIVÁCIE ELEKTRONICKÝCH INFORMAČNÝCH PRAMEŇOV NA POKRAČOVANIE

Univerzitná knižnica v Bratislave plní v rámci svojho poslania, okrem množstva ďalších funkcií, aj funkciu konzervačnej knižnice Slovenskej republiky. V súvislosti s hlavnými aktivitami UKB ako deponitnej knižnice sa jednou z aktuálnych priorít stáva myšlienka systematickej ochrany pôvodných elektronických prameňov.

Snaha archivovať a následne sprístupňovať elektronické on-line dokumenty je v súčasnosti celosvetovým trendom. V posledných rokoch sme svedkami prudkého nárastu počtu elektronických on-line dokumentov zverejnených len na internete. K archivácii webu sa pristupuje v snahe zachrániť netlačené dokumenty, ktoré majú vysokú odbornú, kultúrnu, umeleckú a historickú hodnotu pre nasledujúce generácie.

Slovensko sa pred rokom 2005 archiváciou webu nezaoberalo. V septembri 2005 sa UKB prostredníctvom referátu EIP zapojila do ročného projektu EU Web Cultural Heritage, čím začala zbierať skúsenosti z tejto oblasti a spustila skúšobný zber vybraných slovenských webových stránok. Cieľom projektu bolo vytvoriť kritériá a pravidlá pre výber materiálov vhodných a potrebných na uchovávanie a ochranu. Účasťou v tomto medzinárodnom projekte nadobudla UKB potrebné know-how na riešenie zberu, ochrany a sprístupňovania webových informačných prameňov. Kvantitatívna a kvalitatívna analýza prvotného testovacieho zberu

v rámci Slovenska napomohla lepšie poznanie slovenského webu a stanovenie presnejších výberových kritérií.

Skúsenosti z projektu Web Cultural Heritage využije UKB v pripravovanom projekte webarchiv.sk, čiže archív elektronických on-line prameňov na pokračovanie (e-depozit). Jeho zámerom a cieľom je realizovať technologickú platformu a implementovať informačný systém na selektívny, riadený a automatický zber, uchovávanie a sprístupňovanie elektronických prameňov na pokračovanie, publikovaných v rámci národných webových domén. Osobitnú pozornosť treba venovať metodike a praktickému zvládnutiu týchto operácií:

- získavanie webových e-prameňov,
- archivácia a ochrana e-prameňov,
- sprístupnenie e-prameňov,
- zabezpečenie trvalej čitateľnosti prameňov uložených v archíve,
- sprístupňovanie v súlade s autorským zákonom.

Projekt vychádza zo strategických cieľov MK SR v oblasti informatizácie, ktoré sú vytýčené v Stratégii slovenského knihovníctva na roky 2008 – 2013: strategická úloha č. 4 – Tvorba, ochrana a sprístupňovanie digitálneho kultúrneho a vedeckého dedičstva:

- *priorita 4.7. Podporovať iniciatívy a projekty akademických a vedeckých knižníc na budovanie digitálnych zbierok a on-line prístupu k odbornej literatúre v digitálnej forme,*
- *priorita 4.8. Zabezpečiť archiváciu produkcie slovenského webu, vypracovať projekt archivácie slovenského webu a jeho realizáciu.*

Projekt UKB sa zameriava primárne na segment pôvodných vedeckých a odborných elektronických prameňov na pokračovanie, t.j. elektronických časopisov a periodík, vydávaných na území SR ako aj odborných webových stránok, ktoré sa publikujú len v elektronickej forme a nie sú doposiaľ systematicky uchovávané ako súčasť kultúrneho dedičstva. Nakoľko súčasná platná legislatíva neupravuje povinnosť vydavateľov poskytovať povinný výtlačok elektronických prameňov publikovaných online, hrozí ich strata, ak nie sú uchované v stabilnom zabezpečenom archíve. Tento problém je mimoriadne výrazný v prípade odborných originálnych elektronických časopisov, ktorým hrozí nenávratné zmiznutie v prípade ukončenia ich publikovania.

Do databanky elektronických prameňov na pokračovanie budú dokumenty zaraďované podľa určených výberových kritérií tak, aby boli uchovávané dokumenty, ktoré majú dokumentárnu hodnotu pre súčasné i budúce generácie a tvoria národné kultúrne bohatstvo.

Výber elektronických prameňov na pokračovanie, určených na dlhodobú archiváciu, sa bude realizovať v úzkej spolupráci s Národnou agentúrou ISSN, ktorá systematicky identifikuje elektronické pramene na pokračovanie a spracováva záznamy o nich už od roku 1998.

Príprava na praktickú realizáciu projektu archivácie elektronických prameňov na pokračovanie sa začala v roku 2007, kedy sa softvérovo zabezpečil zber, indexácia, archivácia a sprístupňovanie archivovaných digitálnych dokumentov. Nadväzne bol implementovaný experimentálny softvér a prebehlo testovanie použitých nástrojov (open-source technológie).

V auguste 2007 bola uvedená do prevádzky doména www.webarchiv.sk, ktorá sa stala webovým sídlom projektu webarchiv.sk. Stránka je neustále priebežne budovaná a dopĺňaná.

V roku 2008 pokračuje projekt realizáciou hardvérovej platformy na paralelný zber, spracovanie a správu primárneho obsahu webu. Začiatkom roku získala UKB tri veľkokapacitné servery Sun Fire X4500. Prvý je určený na selektívny zber, druhý na indexáciu a vyhľadávanie a tretí bude slúžiť na zálohovanie, resp. pre potreby digitálnej knižnice a celodoménový zber.

V súčasnosti (máj 2008) prebieha na nových serveroch implementácia softvérových nástrojov na indexáciu a vyhľadávanie dokumentov a na manažment selektívneho zberu. Po úspešnom zvládnutí tejto etapy bude možné spustiť experimentálnu prevádzku – testovací zber a experimentálne sprístupnenie archívu.

V roku 2009 sa predpokladá spustenie rutinnej prevádzky a sprístupnenie archívu on-line. Pre umožnenie tejto aktivity bude potrebné situáciu dočasne riešiť uzatváraním dohôd s vydavateľmi o poskytovaní elektronických prameňov na pokračovanie. Toto riešenie, založené na dobrovoľnosti, bude riešením provizórnym do doby, kým bude otázka povinného výtlačku elektronických publikácií optimálne vyriešená v zákone o povinnom výtlačku.

Začiatkom roku 2008 nadviazala UKB prostredníctvom referátu EIP spoluprácu s vydavateľmi pôvodných elektronických on-line prameňov na pokračovanie. Obrátila sa na nich s anketou, ktorej zámerom bolo zmapovať situáciu v oblasti uchovávaní elektronických prameňov na pokračovanie s ohľadom na perspektívy budúcej nožnej spolupráce v tejto oblasti.

V rámci ankety mali vydavatelia odpovedať na štyri otázky:

Budujete si svoj vlastný archív vašich elektronických prameňov na pokračovanie?

Ak áno, ako dlho uchováate archív?

Máte záujem o dlhodobé uchovanie vašich elektronických prameňov na pokračovanie?

Vedeli by ste si predstaviť spoluprácu s našou inštitúciou v tejto oblasti?

Oslovených bolo spolu 176 vydavateľov. Z tohto počtu 82 vydavateľov nezareagovalo ani na opakované oslovenie. Vyplnených anketových dotazníkov sa vrátilo 94. Z nich bolo 65 kladných odpovedí, ktoré na všetky otázky odpovedali áno. Je potešujúce, že vydavatelia prejavili záujem o dlhodobé uchovávanie nimi vydávaných elektronických prameňov i o spoluprácu s UKB v oblasti archivácie. Vyššie spomenutá experimentálna fáza sa bude opierať o spoluprácu predovšetkým s týmito vydavateľmi.

Záporných odpovedí bolo 29, z toho 10 čiastočne. Väčšina týchto vydavateľov si buduje vlastný archív článkov a je presvedčená o tom, že ho má aj dostatočne zabezpečený. Z tohto dôvodu nemajú záujem o vytvorenie ďalšieho archívu. Niektorí z nich sú za určitých okolností prístupní myšlienke budúcej novej spolupráce s UKB. Žiadajú však bližšie špecifikovať podmienky spolupráce, zaujímajú sa o to, ako budú dáta uchovávané, prípadne sprístupňované a ako bude zabezpečená ochrana autorských práv. Osem vydavateľov nemá vlastný archív a dvaja z nich oň ani nemajú záujem.

Výsledky ankety sú podrobne spracované v tabuľke, ktorá je zverejnená na stránke

http://www.webarchiv.sk/images/vydavatelja_odpovede_anketa1.pdf

Odpovede na otázky vydavateľov sú zhrnuté a uverejnené na stránke www.webarchiv.sk v sekcii FAQ. V článku "Prečo archivovať web" sú bližšie vysvetlené dôvody archivácie webových dokumentov v stabilnom zabezpečenom archíve.

Projekt archivácie elektronických on-line prameňov na pokračovanie bude po technickej stránke zabezpečený tak, aby bolo možné webové zdroje zbierať, zálohovať a následne sprístupňovať podľa určitých pravidiel – buď úplne voľne alebo len v priestoroch knižnice, prípadne vôbec. Všetko bude závisieť od dohôd, ktoré plánuje UKB v budúcnosti uzatvárať s jednotlivými vydavateľmi.

UKB plánuje osloviť vydavateľov vybraných elektronických on-line prameňov na pokračovanie, ktoré budú spĺňať stanovené výberové kritériá potrebné k zaradeniu prameňa do digitálneho archívu (e-depozitu). UKB im ponúkne spoluprácu na základe uzatvorenia Zmluvy o poskytovaní elektronických on-line prameňov na pokračovanie. Zmluva umožní UKB archivovať a v zmluvnom rámci aj sprístupňovať konkrétne elektronické on-line pramene.

Vydavatelia sa budú môcť sami slobodne rozhodnúť, k čomu dajú svoj súhlas. V prípade, že vydavateľ nebude súhlasiť s umožnením voľného

prístupu k niektorému elektronickému on-line prameňu, uvedie toto obmedzenie v zmluve. V tomto prípade zabezpečí UKB lokálny prístup k danému on-line prameňu len v budove knižnice.

Elektronické dokumenty budú zo strany knižnice dostatočne zabezpečené proti možnosti kopírovania.

V prípade, že vydavateľ nebude súhlasiť s umožnením akéhokoľvek prístupu k niektorému elektronickému on-line prameňu, ktorý poskytne na archiváciu, uvedie toto obmedzenie v zmluve. V tomto prípade bude UKB uchovávať daný on-line prameň v e-depozite bez možnosti jeho sprístupnenia používateľovi.

Pre vydavateľov prinesie spolupráca s UKB tieto výhody:

- v prípade, že elektronický on-line prameň na pokračovanie zanikne alebo bude nahradený iným a pod., bude jeho archívna verzia neustále prístupná v e-depozite (digitálnom archíve) UKB;
- UKB zabezpečí, aby boli elektronické on-line pramene na pokračovanie dlhodobo uchované (archivované) tak, aby boli prístupné verejnosti aj v tom prípade, že časom príde k zmene pôvodných hardvérových alebo softvérových prostriedkov použitých pri ich vytvorení (migrácia formátov alebo emulácia softvéru);
- UKB vytvorí pre vybrané archivované elektronické on-line pramene na pokračovanie záznam v Dublin Core, ktorý vydavateľ vloží do hlavičky HTML kódu prameňa, čím zabezpečí jeho lepšiu vyhľadateľnosť v prostredí internetu;
- vydavateľa a poskytnuté elektronické on-line pramene na pokračovanie budú uvedené na zozname partnerov spolupracujúcich s UKB. Získajú tým určitú prestíž a v neposlednom rade aj podiel na záchrane slovenského kultúrneho dedičstva.

Použitá literatúra:

ANDROVIČ, A. – BELLA, M. 2008. Informácia o stave riešenia archivácie slovenského webu a on-line prameňov na pokračovanie za rok 2007. (cit.2008-05-12). Dostupné na:

<<http://www.webarchiv.sk/images/dokumenty/sprava2007.pdf>>.

Výsledky ankety pre vydavateľov pôvodných elektronických on-line prameňov na pokračovanie spracované v tabuľke. (cit.2008-05-21). Dostupné na:

<http://www.webarchiv.sk/images/vydavatelja_odpovede_anketa1.pdf>.

PhDr. Jana Matúšková

PRIESKUM SPRACOVANIA PERIODÍK V INŠTITÚCIÁCH SR

Cieľ prieskumu

Univerzitná knižnica v Bratislave, ako správca súborného katalógu periodík, spolu s tvorbou katalógu a k nemu pridruženej bázy adresára knižníc, sa priebežne zaujíma aj o úroveň spracovania periodických dokumentov v knižniciach SR. Prvý rozsiahlejší prieskum spracovania zahraničných periodík uskutočnil odbor súborných katalógov UKB roku 1996. V roku 2002 pripravil ďalší, ale rozsahovo menší prieskum, ktorý bol orientovaný na postup knižníc pri uplatňovaní medzinárodných pravidiel v spracovaní periodík.

Cieľom tohtoročného sledovania bolo zistiť úroveň zmien v oblasti spracovania periodických dokumentov, zmapovať, aspoň orientačne, rozsah fondov periodík a objemy ročne získavaných periodických dokumentov a finančných nákladov s tým spojených, úroveň implementácie automatizovaných systémov, tvorby automatizovaných katalógov periodík, uplatňovania medzinárodných štandardov a pravidiel, využívania katalógov vrátane súborného katalógu periodík v činnosti knižníc.

Okruhy zisťovaných údajov

- stav fondu periodických dokumentov v inštitúciách (celkový počet zväzkov, počet titulov periodík),
- finančné náklady na získavanie tlačených a elektronických periodík,
- spôsob spracovania tzv. nepravých periodík,
- využívanie informačných zdrojov pri informovaní používateľov,
- poskytovanie medziknižničnej výpožičnej služby,
- budovanie automatizovaných katalógov a úroveň spracovania periodík v nich,
- používané automatizované knižnično-informačné systémy,
- používané medzinárodné pravidlá a štandardy pri tvorbe záznamov periodík,
- úroveň vecného spracovania periodík,
- využívanie súborného katalógu periodík,
- spolupráca na iných súborných katalógoch.

Súčasťou prieskumu bolo aj zisťovanie problémov, s ktorými sa vo svojej praxi stretávajú pracovníci knižníc pri spracovaní periodík, záujem o školenia a pracovné semináre v tejto oblasti a námety na nich. Prieskum sa uskutočnil málo vítanou, ale ťažko nahraditeľnou dotazníkovou formou v apríli tohto roku. Dotazníky sme rozosieli klasickou i elektronickou formou podľa požiadaviek respondentských knižníc. Do prieskumu boli zaradené všetky typy knižníc s výnimkou obecných. Celkove sme oslovili

300 inštitúcií. Návratnosť dotazníkov bola dostatočná, dosiahla až 70 percent.

Počet zaslaných dotazníkov	300	100%
Vrátené dotazníky	210	70%

Typy knižníc

Typ knižnice	Počet
národná knižnica	1
vedecké knižnice	7
akademické knižnice	42
knižnice SAV	31
knižnice iných výskumných inštitúcií	16
regionálne knižnice	46
knižnice zdravotníckych zariadení	17
knižnice múzeí, galérií	19
knižnice podnikov, firiem	8
knižnice ústredných orgánov	4
ostatné špecializované knižnice	19
Spolu	210

Úplnosť odpovedí bola o niečo nižšia, ale postačujúca na hodnotenie a komparáciu. Tak ako v každom prieskume, niektorým otázkam sa knižnice vyhli (napr. finančné náklady), iné otázky boli inak vysvetlené alebo aj nepochopené. Svedčia o tom aj niektoré vzájomne sa vylučujúce odpovede (napr. knižnica nemá automatizovaný systém, ale napriek tomu je s ním spokojná), resp. na niektoré otázky pre absenciu či neznalosť "zákutí" používaného automatizovaného systému respondenti odpovedať nemohli.

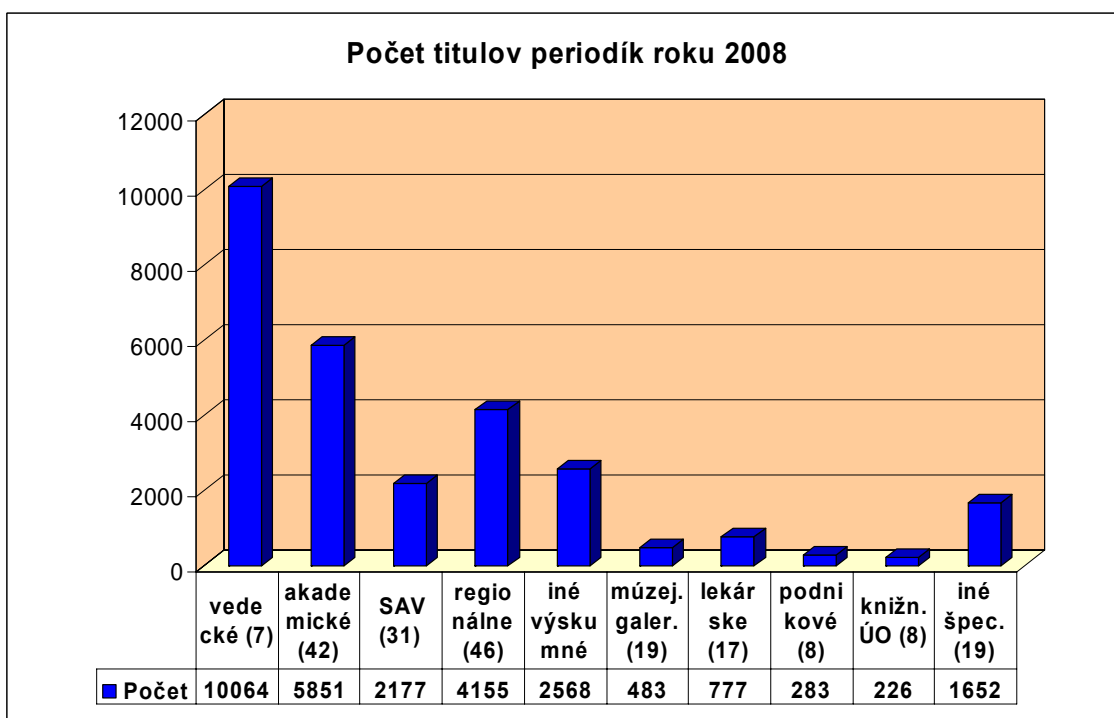
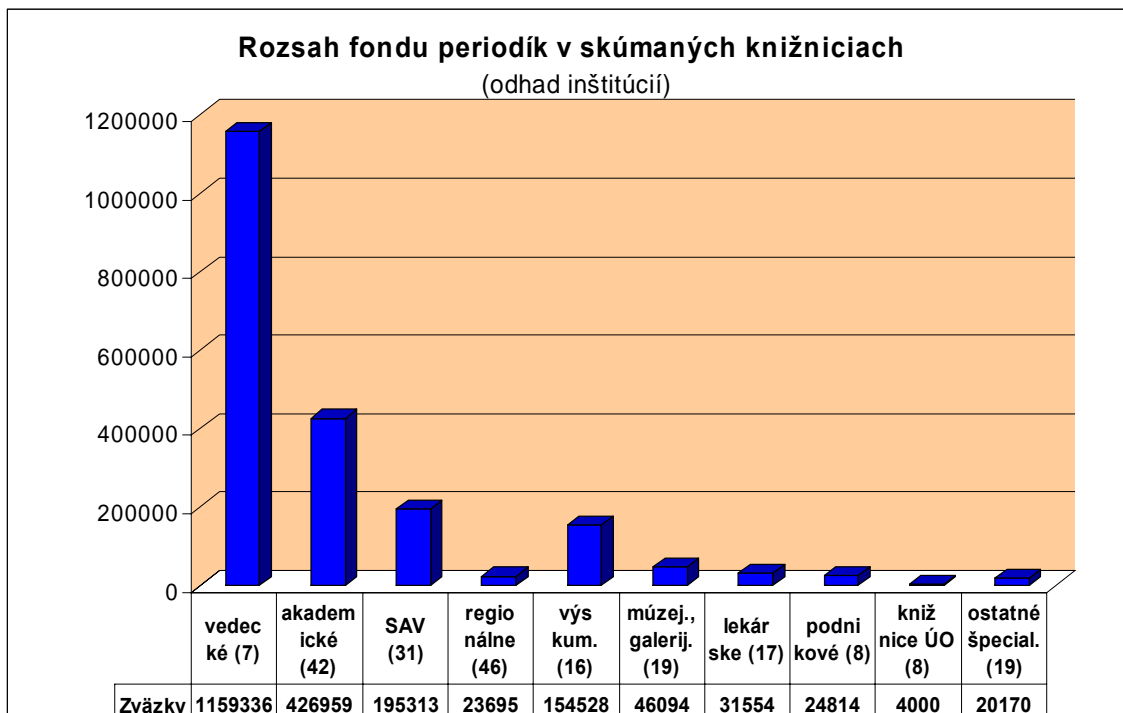
Stav fondov periodík

Fondy periodík, ich celkové objemy, či už vo zväzkoch alebo tituloch, nie sú vo väčšine knižníc systematicky sledované. Iba malá časť respondentských knižníc má objemy presne zistené, väčšina ich určuje iba odhadom. Niektoré knižnice sa neodvážili rozsah určiť ani odhadom. Napriek tomu získané údaje svedčia o tom, že periodiká tvoria nezanedbateľnú časť fondu knižníc SR – 2,08 miliónov zväzkov, takmer 150 tisíc titulov. Ročne získavané tlačené periodiká v rozsahu cca 30 tisíc titulov (bez vylúčenia multiplicit) za temer 44 mil. Sk sú výrazne dopĺňané prístupom k plným textom v elektronickej podobe – 10,3 mil. Sk. Celková ročná finančná čiastka vynakladaná na získanie periodík sa pohybuje okolo 54 mil. Sk. A to nie je konečná suma, pretože významné knižnice (národná knižnica, niektoré vedecké knižnice a časť knižníc SAV) finančné náklady neuviedli.

Stav fondov periodík podľa jednotlivých typov knižníc

Typ knižníc	Počet zv. periodík vo fonde (odhad)	Počet titul. periodík vo fonde (odhad)	Počet titulov r. 2007	Počet titulov r. 2008
národná knižnica (1)	neuvedené	neuvedené	2 047	2 090
vedecké knižnice (7)	1159 336	78 610	9 822	10 064
akademické knižnice (42) vrátane SEK, SĽPoK, SLDK	426 959	17 469	6 634	5 851
knižnice SAV (31) vrátane ÚK SAV	195 313	18 136	2 213	2 177
regionálne knižnice (46)	23 695	7 676	4 283	4 155
knižnice iných výskum. inštitúcií (16)	154 528	2 077	1 338	1 251
knižnice múzeí, galérií (19)	46 094	3 837	470	483
knižnice zdravotníckych inštitúcií (17)	31 554	3 265	795	777
knižnice ústredných orgánov (4)	4 000	355	230	226
knižnice podnikov, firiem (8)	24 814	634	318	283
ostatné špecializované knižnice (19)	20 170	16 372	1 695	1 652
Celkom (210 knižníc)	2,086 463	148 431	29 845	29 009

Vedecské, akademické knižnice a knižnice SAV boli členené podľa rezortnej príslušnosti aj pre kumuláciu finančných nákladov, tak, aby sa vytvoril obraz o objeme fondov a následne aj o nákladoch v danom rezorte. Jednoznačne **najväčší fond periodickej literatúry** sa nachádza vo vedeckých a akademických knižniciach, kde sa zbierky týchto dokumentov vytvárajú systematicky po viacero rokov. Rozsiahly fond majú aj knižnice SAV, najmä Ústredná knižnica SAV, ako ústredná i vedecká knižnica, ktorá sa stará o získavanie periodík nielen pre seba, ale aj pre vedecké ústavy Slovenskej akadémie vied. Nezanedbateľné sú aj fondy výskumných inštitúcií, kde bohatú zbierku periodík prezentoval napr. Štátny geologický ústav D. Štúra, Výskumný ústav papiera a celulózy v Bratislave alebo Výskumný ústav živočíšnej výroby v Nitre. Cenné sú aj zbierky periodík okresných, krajských i mestských knižníc pre ich neopakovateľný regionálny záber, fondy špecializovaných knižníc zase pre ich tematické zameranie.

Celkový počet záznamov v súbornom katalógu periodík činil v apríli 2008 54 735 záznamov (bez duplicit) tlačенých, elektronických, periodík v mikrofilmovej forme a zvukových periodík. Na porovnanie – v tej dobe bolo v súbornej báze Slovenská knižnica celkom 10 700 záznamov periodík (s duplicitami i multiplicitami vrátane).

Ročné finančné náklady na získavanie periodík

Typ knižníc	Počet titulov periodík rok 2008	Náklady na tlačené periodiká - ročný odhad	Náklady na elektron. periodiká - roč. odhad	Celkové finančné náklady/rok (Sk)
národná knižnica (1)	2 090	neuvedené	neuvedené	neuvedené
vedecké knižnice (7)	10 064	9,768 213	1,863 309	11,631 522
akademické knižnice (42) vrátane SEK, SLPoK, SLDK	5 851	13, 603 234	1,916 853	15,520 087
knižnice SAV (31) vrátane ÚK SAV	2 177	3,993 036	5, 500 000	9,493 036
regionálne knižnice (46)	4 155	4,061 602		4,061 602
knižnice iných výskum. inštitúcií (16)	1 251	3,731 670	105 000	3,836 670
knižnice múzeí, galérií (19)	483	266 782		266 782
zdravotnícke inštitúcie (17)	777	2,882 874	32 900	2,915 774
knižnice ústredných orgánov (4)	226	344 000	80 000	424 000
podnikové knižnice (8)	283	1,630 000	359 000	1,989 000
ostatné špecializované knižnice (19)	1 652	3,636 314	484 000	4,120 314
Celkom (210 knižníc)	29 009	43,917 725	10,341 062	54,258 787

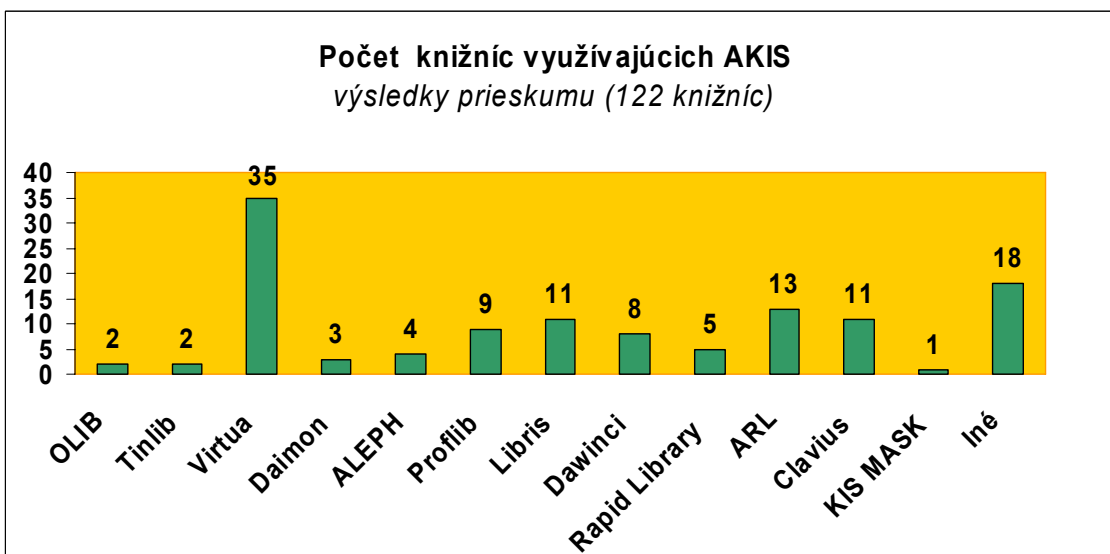
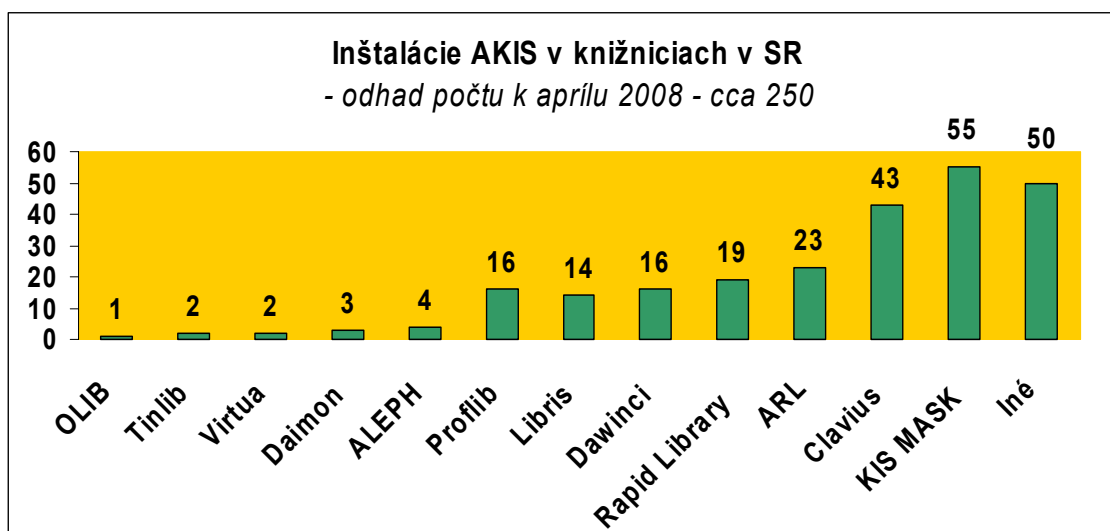
Najvyššie čiastky na získanie periodík vynakladajú 3 skupiny knižníc – akademické knižnice, vedecké knižnice a knižnice SAV, čo vyplýva z ich informačných úloh vo vede a výskume. Vlastné náklady na licencie elektronických periodík uviedlo 28 knižníc. Akademické knižnice využívajú značnú finančnú dotáciu MŠ SR na projekty, zamerané na sprístupňovanie elektronických informačných zdrojov. Na prvý pohľad vysoké sumy sú v porovnaní napr. s knižnicami v západnej Európe, ale aj v Česku iba zlomkom ich nákladov. Prejavuje sa to na úrovni informačného zabezpečovania spoločnosti. Napriek tomu, nie je to čiastka zanedbateľná a treba očakávať, že dokumentom, na ktoré sa vynaloží, bude venovaná patričná pozornosť.

Automatizované katalógy periodík

Za posledné obdobie nastal výrazný posun v implementácii automatizovaných systémov. Knižnice využívajú širokú paletu automatizovaných systémov – vyše 20. Z nich dva systémy: Virtua (v 2 prípadoch – SNK a Univerzita Komenského Bratislava) a OLIB sú prostredím, kde v jednej inštalácii pracuje súčasne viacero knižníc. Popri veľkých zahraničných systémoch (ALEPH, Virtua) našli v knižniciach uplatnenie ďalšie systémy.

Zmenu automatizovaného systému pripravuje 8 inštitúcií, rovnako 8 inštitúcií plánuje implementovať vybraný AKIS (Clavius, KIS MASK, ALEPH, ARL a neurčené systémy), resp. zapojiť sa do systému Virtua v SNK. V priebehu spracovania výsledkov dotazníka, cca 6 knižníc, ktoré vlastnili systém LIBRIS, prešlo do systému CLAVIUS, resp. VIRTUA.

Automatizované knižnično-informačné systémy využívané v knižniciach SR

Existenciu vlastného katalógu periodík, od klasických lístkových cez rôzne zoznamy, zostavované napr. v tabuľkových procesoroch, po automatizované, uviedlo 142 inštitúcií. Z nich 122 inštitúcií uviedlo budovanie automatizovaného katalógu, 80 spracovanie periodík v automatizovanom katalógu sčasti alebo kompletne, ale iba 77 knižníc prístupnosť katalógu na webe.

Vybrané údaje o automatizovaných knižničných systémoch

Knižnice s AKIS	122
Prístupný automatizovaný katalóg na webe	77
Spracovanie periodík v automatizovaných katalógoch	67
Kódovanie –UNICODE	74
- Latin 2	7
- Kamenický	2
Protokol Z39.50	70
Záujem o zapojenie do informačnej brány, portálu	31
Plánovaná zmena AKIS	8
Plánovaná inštalácia /zapojenie do AKIS	8

Rozsah spracovania periodík v katalógoch

Počet inštitúcií s automat. katalógom	122	58%
Počet katalógov obsahujúcich záznamy periodík	77	39,5%
- z toho kompletne spracovanie fondu periodík	29	13,8%
- časť fondu periodík	24	11,4%
- spracúvanie iba bežného roka	22	10,4%
- iný prístup	7	3,3%
Plánované spracovanie periodík z celkového počtu 122 knižníc	23	0,9%

V uplatňovaní napr. medzinárodných katalogizačných pravidiel AACR2, ktorých akceptovanie uviedlo 77 knižníc (36,6% respondentov) pri **spracovaní tzv. nepravých periodík** (zborníky, ročenky, dvojročeny a pod.) postupujú veľmi rôzne. Tento typ dokumentov spracúva 111 knižníc ako monografie, ako seriály 36 knižníc a iba 4 knižnice uviedli, že tieto seriálové dokumenty spracúvajú aj ako monografie aj ako seriál.

Počet inštitúcií uvádzajúcich spôsob spracovania nepravých periodík	151	100%
- z toho ako monografie	111	73,5%
- ako seriály	36	23,8%
- ako monografie a seriály súčasne	4	2,6%

Spôsob zápisu ročníkov, rokov periodík vo fonde knižníc v automatizovaných systémoch je rôzny. Systém ARL využíva zložený spôsob zápisu – súborný záznam a rozpis jednotlivých ročníkov. Zápis vlastníckych

údajov do osobitného holdingového záznamu uviedlo celkom 25 knižníc, zápis do bibliografického záznamu 42 knižníc. Ďalšie spôsoby zaznamenania ročníkov neuviedli.

Používané pravidlá, vecné spracovanie periodík

Pri tvorbe záznamov knižnice využívajú tak formát MARC21, ako aj UNIMARC, resp. IKIS formát (niektoré systémy na báze ISIS-u), neurčený formát (vlastné systémy, LIBRIS a i.)

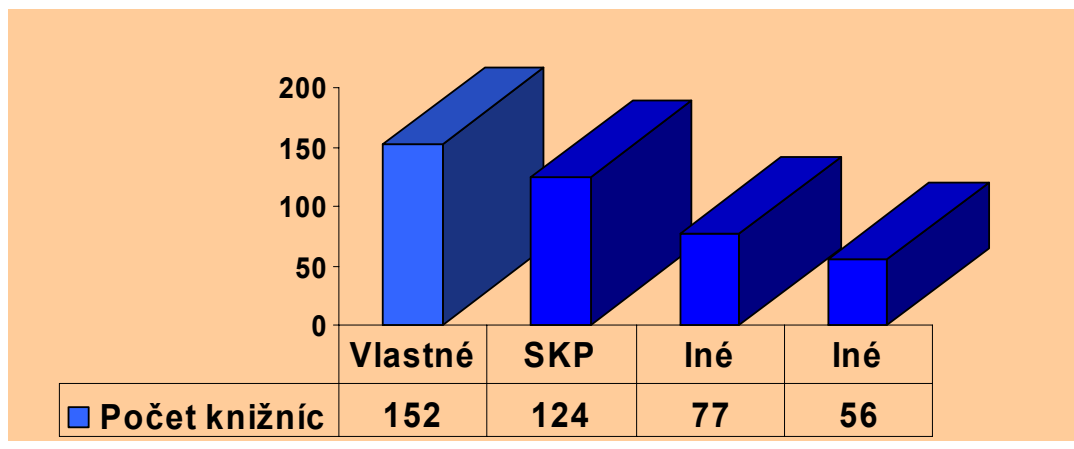
Pravidlo, štandard	Počet knižníc	%
Bibliografický formát – MARC 21	48	22,8
Bibliografický formát – UNIMARC	37	17,6
Iný formát	3	1,4
Formát neznámy	1	0,47
Formát neuvedený	33	15,7
AACR2	70	33,3
ISBD(CR)	23	10,9
MDT	44	20,9
MDT + Heslá	32	15,2
Heslá	15	7,1
Tezaurusy (Eurovoc, MeSH, Agrovoc)	3	1,4
Celkový počet inštitúcií	210	100

Pre knižničný systém SR je charakteristická heterogénnosť používaných automatizovaných systémov ako i používaných základných medzinárodných bibliografických formátov. Rozhodujúcu pozíciu majú MARC 21 a UNIMARC.

Využívanie katalógov a iných zdrojov v informačnej činnosti

Z pochopiteľných príčin na prvom mieste stojí využívanie vlastných katalógov, kartoték či zoznamov periodík. Využívanie súborného katalógu uviedlo 154 knižníc, t.j. vyše 73 % skúmaných knižníc. SKP využívajú pri informovaní používateľov a najmä pri medziknižničnej výpožičnej službe. Paletu využívaných katalógov dopĺňajú katalógy ďalších knižníc, napr. CVTI SR, súborná báza Slovenská knižnica a i. Prístup k elektronickým seriálom na základe vlastnej, ale najmä konzorciálnej licencie, uviedlo celkom 55 knižníc. To výrazne rozširuje možnosti poskytovania informácií. Napriek pozitívnemu posunu vo využívaní informačných zdrojov a to najmä elektronických, je potrebné zvýšiť informovanosť pracovníkov knižníc o možnostiach využívania informačných prameňov dostupných v internete vrátane SKP.

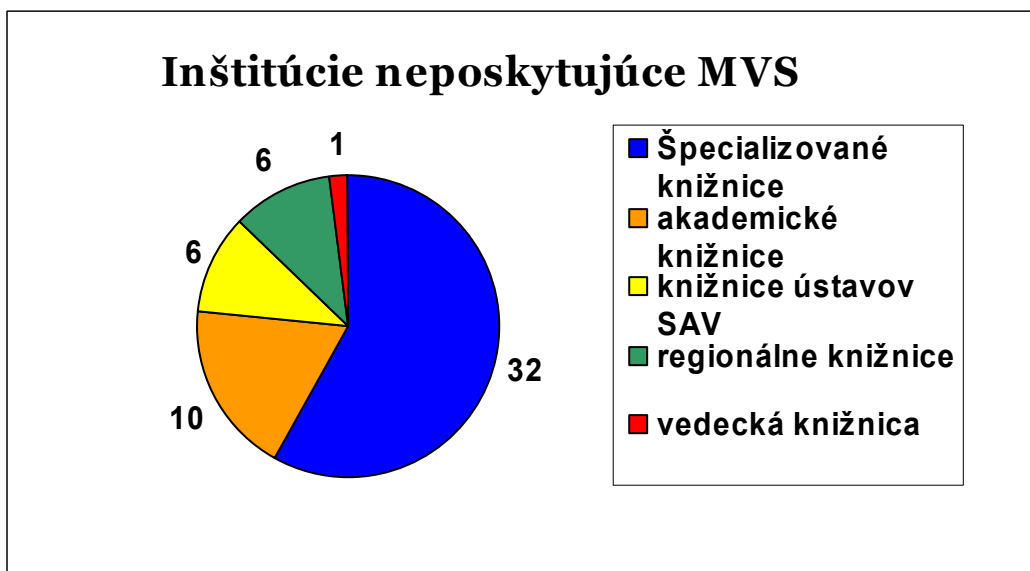
Využívanie informačných zdrojov (výsledky prieskumu 210 inštitúcií - apríl 2008)

Medziknižničná výpožičná služba

Jedným zo sledovaných údajov bolo aj poskytovanie medzi-knižničnej výpožičnej služby, aj keď pri periodikách možno skôr hovoriť o dodávaní dokumentov, presnejšie ich častí – článkov. Absolútna väčšina knižníc - 155 - túto službu poskytuje. Zostávajúca časť knižníc - 55 - uviedla, že MVS neposkytuje.

Inštitúcie neposkytujúce MVS

Prekvapujúcim zistením bola takáto informácia najmä zo strany jednej vedeckej knižnice zapojenej do KIS3G a viacerých regionálnych knižníc zapojených do KIS3G.

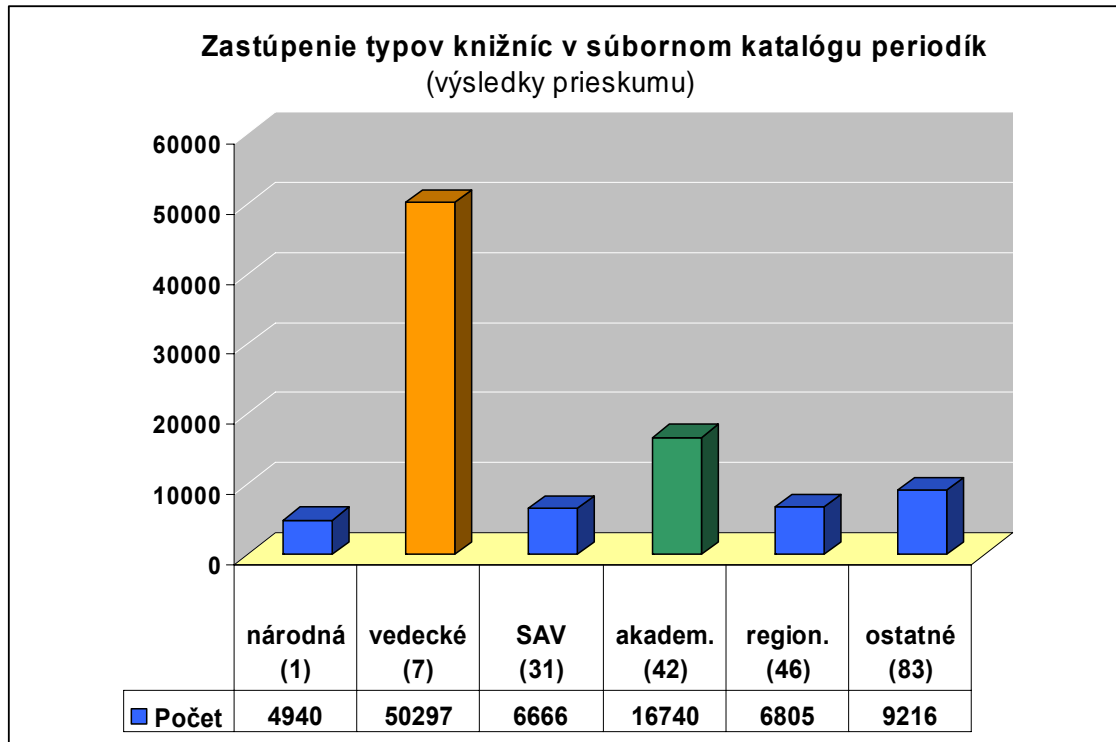
Spolupráca na tvorbe súborných katalógov

Knižnice uvádzali aj podiel na viacerých súborných katalógoch budovaných na Slovensku a v jednom prípade aj v Čechách.

Súborný katalóg	Počet zapojených knižníc SR celkom	Počet knižníc z prieskumu
Súborný katalóg periodík (Virtua SNK, база classo2)	432	197
Slovenská knižnica (KIS3G (Virtua SNK, база classo1)	22	18
Súborný katalóg fakultných knižníc Univerzity Komenského (Virtua)	12	12
Súborný katalóg fakúlt STU (OLIB)	7	2
Súborný katalóg periodík pracovísk SAV (Rapid Library)	nezistené	10
Agrokatalóg - súborný katalóg rezortu MP SR a iných vybraných knižníc (WEBIS)	11	4
Medvik (Česká republika - systém Medvik)	26	4
Regionálny katalóg knižníc Trenčianskeho kraja (Clavius)		2
Regionálny katalóg knižníc Banskobystrického kraja (Clavius)		2
Katalóg historických spišských knižníc	3	nesledované

V súbornom katalógu periodík (SKP) figurujú údaje o časopisoch zo 432 inštitúcií. Ročne sa na tvorbe a aktualizácii dát SKP podieľa od 200 do 300 knižníc všetkých typov. Zo skúmanej vzorky knižníc na SKP participovalo celkom 197 knižníc. Počet účastníkov sa mení, dopĺňa i redukuje o zrušené knižnice, či celé inštitúcie. Celkový počet bibliografických záznamov činil vyše 55 tisíc bibliografických záznamov a vyše 100 tisíc holdingových záznamov. V nadväznosti na zmeny počtu participantov sa mení aj počet holdingových údajov.

Záujem o ďalšiu účasť na tvorbe SKP periodík potvrdili takmer všetky knižnice, okrem 15 inštitúcií, ktoré majú knižnice z rôznych, napr. finančných či personálnych dôvodov zakonzervované. Záujem knižníc o kooperatívne spracovanie údajov v SKP, na ktorom v súčasnosti participuje 12 knižníc, prejavilo celkom 35 knižníc. Ostatné dávajú prednosť doterajšiemu poskytovaniu údajov buď klasickou tlačenou alebo elektronickou formou.

Do súbornej bázy Slovenská knižnica (SK), údajmi o periodikách v dobe prieskumu prispievalo celkom 18 knižníc. V siedmich prípadoch sa počet záznamov pohyboval od 1 do 18. Počet bibliografických záznamov, vrátane vysokého počtu multiplicit a záznamov bez holdingových údajov, činil celkom 10 700 záznamov. Fond periodík ŠVK Banská Bystrica bol v dobe prieskumu i naďalej v samostatnej báze systému Virtua (clas03).

Okrem týchto základných súborných katalógov knižničného systému SR nemožno opomenúť systematicky a kvalitne budovaný **súborný katalóg Univerzity Komenského**, ktorý tohto roku začal spracúvať periodiká na základe bibliografických záznamov, prevzatých zo súborného katalógu periodík.

Slovenská technická univerzita dlhodobo buduje súborný katalóg 7 fakultných knižníc, z ktorých 1 (FChPT STU) prešla do systému Virtua v SNK.

Súborný katalóg periodík v rezorte Slovenskej akadémie vied pracuje na báze systému Rapid Library.

Účasť v ďalšom odborovo špecializovanom súbornom katalógu **Agrokatalóg** (systém WEBIS) potvrdili 4 respondentské knižnice.

Potešujúcou skutočnosťou je štart **2 regionálnych súborných katalógov**, ktoré využívajú systém Clavius, do ktorého sú zapojené verejné knižnice Trenčianskeho a Banskobystrického kraja.

Z lekárskejších knižníc celkom 4 uviedli spoluprácu na **českom súbornom katalógu zahraničných lekárskejších periodík** (LSS -

Medvik) v knižniciach ČR a SR od roku 1976, ktorý už dlhodobo vytvára Národná lekárska knižnica v Prahe. Z praxe vieme, že na jeho tvorbe sa podieľa viac slovenských knižníc ako bolo v prieskume uvedené.

Záujem o školenia, odborné semináre prejavilo 105 knižníc, čo je polovica knižníc reagujúcich na prieskum. Vo svojich odpovediach odporučili upriamiť pozornosť na:

- ❖ menný a vecný popis periodík celkovo,
- ❖ nové trendy v katalogizácii,
- ❖ katalogizáciu vo formáte UNIMARC a MARC 21,
- ❖ všeobecné informácie o katalogizácii periodík v AKIS,
- ❖ spracovanie tzv. súborných záznamov periodika (v systéme ARL),
- ❖ spracovanie digitálnych dokumentov,
- ❖ spracovanie dokumentov v Braillovom písme,
- ❖ spracovanie zvukových dokumentov,
- ❖ analytický popis periodík.

Problémy niektorým knižniciam spôsobuje:

- ❖ spracovanie záznamov monografických príloh,
- ❖ spracovanie záznamov karisblokových vydaní (leaf loss),
- ❖ spracovanie elektronických dokumentov,
- ❖ spracovanie nepravých periodík,
- ❖ časté zmeny bibliografických údajov a ich spracovanie v katalogizačnom zázname,
- ❖ neúplnosť ročníkov,
- ❖ chýbajúce vydavateľské údaje.

Záver

Prieskumom získané údaje poskytujú pomerne ucelený obraz o situácii v oblasti tvorby a spracovania fondov periodických dokumentov, využívania automatizovaných systémov a informačných zdrojov. Na základe ich zhodnotenia možno orientačne usudzovať, aká je úroveň práce s dokumentmi typu periodikum/seriál aj napriek tomu, že niektoré inštitúcie poskytli odpovede iba na vybrané otázky. Paradoxom je, že aj neposkytnutie týchto údajov je dôležitou informáciou, s ktorou možno operovať. Charakterizuje vzťah knižníc k tomuto druhu dokumentov a existujúce problémy.

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že prístup knižníc je rozdielny aj v prípadoch, keď by mala prevládať jednotnosť (napr. jednotné spracovanie všetkých seriálových dokumentov bez ohľadu na ich periodicitu). Vítanou zmenou, smerujúcou k dosiahnutiu interoperability automatizovaných systémov a tým aj k ich žiadanému vzájomnému prepojeniu, by bolo rýchlejšie uplatnenie jednotných formátov, diakritiky, protokolov a ďalších technologických i knihovníckych parametrov, upravených medzinárodnými štandardmi. S riešením tejto úlohy počíta aj stratégia rozvoja knihovníctva do roku 2013, ktorá prepojenie knižníc, ich katalógov vrátane súborných katalógov a iných dostupných zdrojov prostredníctvom jednotného používateľského rozhrania považuje za rozhodujúcu úlohu najbližšieho obdobia. V prospech toho hovorí aj záujem respondentských knižníc zapojiť sa do informačnej brány, ak by taká na Slovensku bola.

Je to námet na zvýšenie pozornosti ústredných knižníc, správcov katalógov a báz dát i producentov systémov. Pre knižnice – "lídrov" v jednotlivých typoch knižníc, jednotlivých systémoch i v celom knižničnom systéme SR zostáva úloha – zintenzívniť metodické pôsobenie v celej šírke a širšiu vzájomnú diskusiu.

Pre Univerzitnú knižnicu v Bratislave, ako správcu súborného katalógu periodík, bude i naďalej rozhodujúca dobrá spolupráca s knižnicami a prispôsobenie sa niektorým ich požiadavkám. Do radu úloh patrí aj ďalší rozvoj kooperatívnej katalogizácie, poskytovanie konzultácií, príprava odborných školení a metodických materiálov. Pre kooperatívnu katalogizáciu v SKP bude dôležité zjednotenie verzií systému Virtua so súbornou bázou Slovenská knižnica, aby sa obnovili možnosti preberania záznamov. Podmienky práce a poskytovaných služieb z SKP, budú priamo úmerné nielen kvalite práce katalogizátorov, aktivite centrálnej redakcie SKP, ale aj kvalite a možnostiam danej verzie systému Virtua, do ktorého súborný katalóg prešiel v minulom roku¹. Výsledky prieskumu ukazujú, kam smerovať úsilie o zapojenie ďalších knižníc do SKP, na aké knižnice a inštitúcie sa vo svojej činnosti a v informovaní o práci a možnostiach využívania súborného katalógu zameriavať.

Údaje, získané jarným prieskumom, majú vysokú výpovednú hodnotu, ale nemôžu slúžiť ako náhrada za štatistický prieskum. Poskytujú obraz o stave spracovania periodík v určitom čase. Pritom treba počítať s ich permanentnou zmenou v závislosti od finančných, technických i personálnych možností knižníc a rozvoja ich činnosti.

PhDr. Lýdia Sedláčková

¹ Sedláčková, L.: 100 dní v systéme Virtua. - Bulletin UKB . - č.1 (2007). - S. 5-12.

DIGITÁLNA KNIŽNICA UKB V ČÍSLACH...

Digitálna knižnica UKB (<http://digitalna.kniznica.info>) funguje od februára 2007. V tom čase sme prostredníctvom tematicky orientovaných zbierok začali sprístupňovať zdigitalizované obrazy historických knižných fondov, zbierok periodík a prác reštaurátorov. Od marca 2007 do decembra 2007 stránky digitálnej knižnice navštívilo 9 200 návštevníkov z 54 krajín, ktorí si prezreli 55 000 stránok a strávili na stránkach 384 hodín.

V súčasnosti mesačne navštíví stránky digitálnej knižnice približne 1 200 návštevníkov. Za prvých päť mesiacov v roku 2008 sme v porovnaní s rokom 2007 zaznamenali mesačný nárast 500 návštevníkov. Od januára 2008 do mája 2008 stránky digitálnej knižnice navštívilo skoro 6 000 návštevníkov z 42 krajín, ktorí si prezreli 27 000 stránok a strávili na nich 180 hodín.

Návštevnosť podľa krajín (01/2008 – 05/2008)

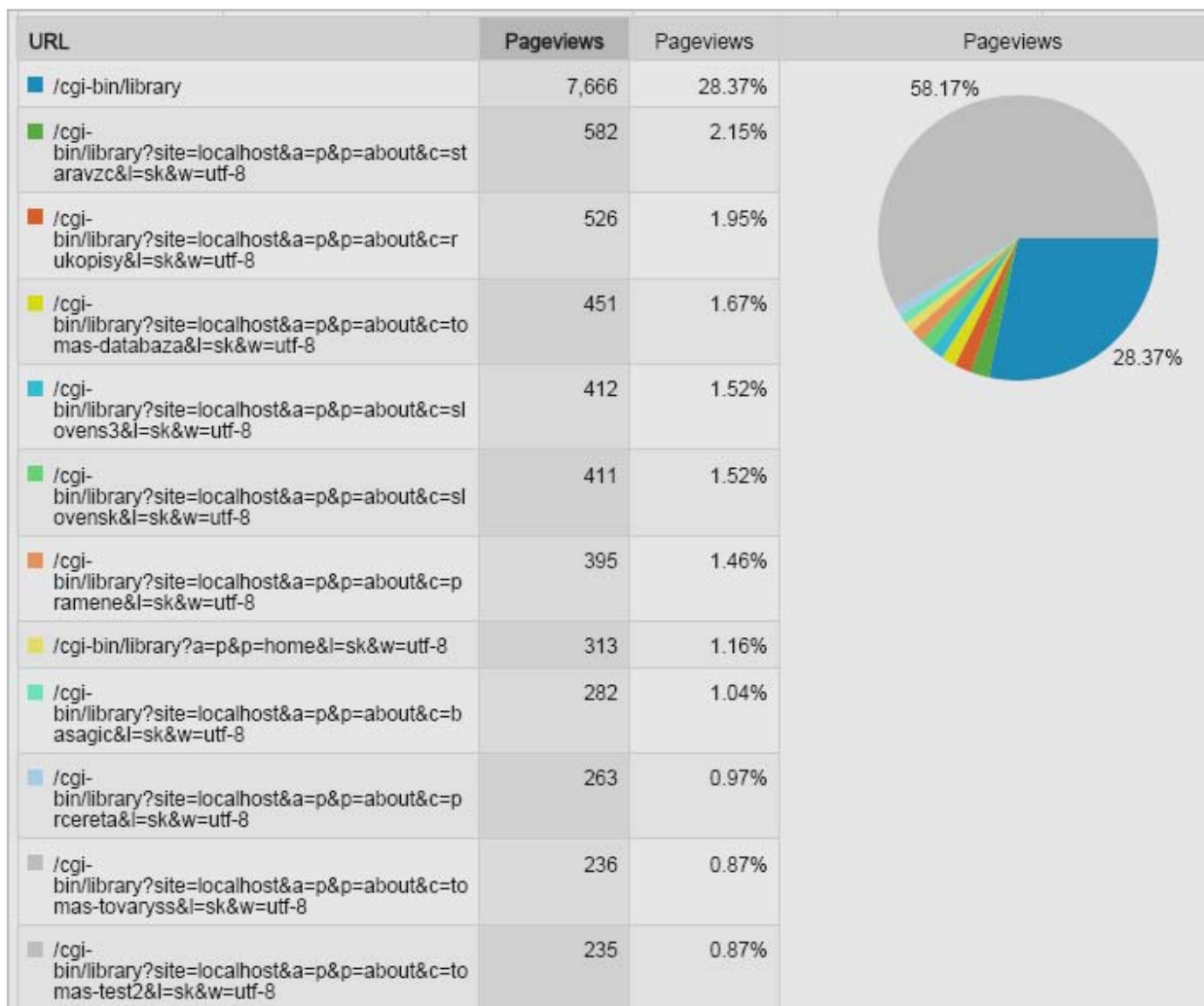
Obrázok č. 1 – Štatistika podľa krajín a návštev

Obrázok č. 2 – Mapa podľa krajín a návštev

Najnavštevovanejšie stránky (01/2008 – 05/2008)

Najnavštevovanejšou stránkou bola titulná stránka a najnavštevovanejšou zbierkou boli Staré a vzácne tlače (582 návštevníkov). V návštevovnosti ju nasledovali zbierky Rukopisy (526 návštevníkov), databáza ISSN (451 návštevníkov), Slovenské pohľady 1882 (412 návštevníkov), Slovenské pohľady 1846 (411 návštevníkov), Pramene k dejinám vedy na Slovensku (395 návštevníkov), Bašagićova zbierka islamských rukopisov (282 návštevníkov), Práce reštaurátorov (263 návštevníkov), Tovaryšstvo (236 návštevníkov), Judaiká (235 návštevníkov), ostatné zbierky zaznamenali približne 200 návštev.

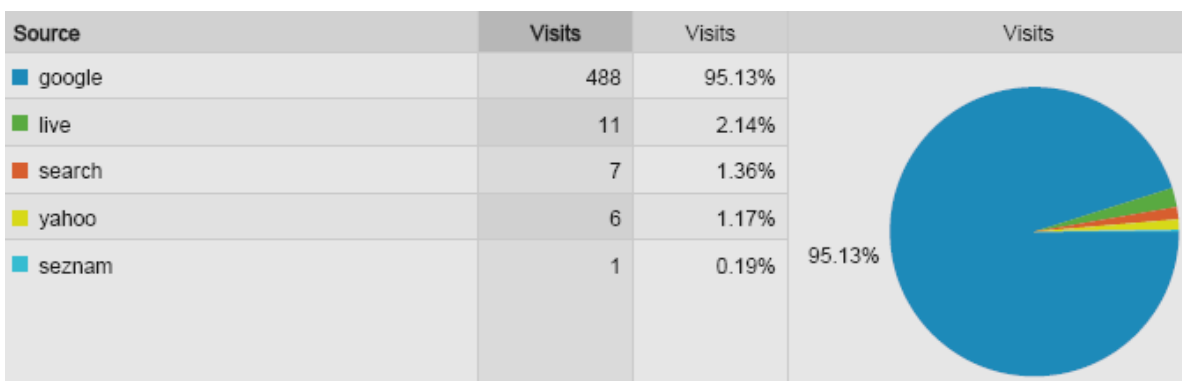
Obrázok č. 3 – Najnavštevovanejšie stránky

Najvyhľadávanejšie kľúčové slová (01/2008 – 05/2008)

Obrázok č. 4 – Najpoužívanejšie kľúčové slová

Návštevníci podľa vyhľadávačov (01/2008 – 05/2008)

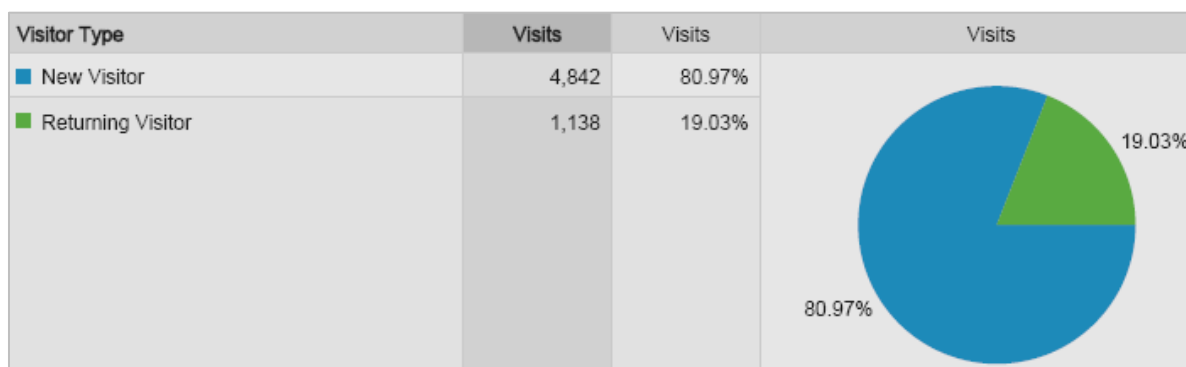
Obrázok č. 5 – Návštevníci podľa vyhľadávačov

Návštevníci podľa jazyka (01/2008 – 05/2008)

Obrázok č. 6 – Návštevníci podľa jazyka

Noví návštevníci vs. vracajúci sa (01/2008 – 05/2008)

Obrázok č. 7 – Noví návštevníci (modrá) vs. vracajúci sa (zelená)

Návštevníci podľa prehliadača a operačného systému (01/2008 – 05/2008)

Obrázok č. 8 – Návštevníci podľa prehliadačov a operačného systému

Návštevníci podľa internetového pripojenia (01/2008 – 05/2008)

Obrázok č. 9 – Návštevníci podľa internetového pripojenia

Sme radi, že našej digitálnej knižnici sa čoraz viac darí a stáva sa populárnejšou. Veríme, že súčasný stúpajúci trend v počte návštev bude pokračovať aj naďalej.

Mgr. Tomáš Fiala

UNIKÁTNA VÝSTAVA NA PÔDE UKB

V dňoch 7. – 16. mája 2008 sa na pôde Univerzitnej knižnice v Bratislave uskutočnila pozoruhodná výstava pod názvom „Z vojnového fotoalbumu letca RAF“. Výstavu dobových fotografií z fotoalbumu generálmajora v.v. Ivana Schwarzza, prezidenta Zväzu letcov slobodného Československa so sídlom v Londýne, otvoril minister obrany SR Jaroslav Baška. Na slávnostnej vernisáži sa zúčastnil aj veľvyslanec Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na Slovensku Michael Roberts, zástupcovia slovenskej generality, vojenský prídelenci akreditovaní v Bratislave a ďalší hostia. Najvzácnejším hosťom však bezpochyby bol sám generálmajor Ivan Schwarz, 85-ročný vojnový veterán, priamy účastník bojov o Veľkú Britániu počas druhej svetovej vojny v službách britského Kráľovského letectva (Royal Air Force).

Minister Jaroslav Baška udeľuje Ivanovi Schwarzovi Pamätnú medailu

Ivan Schwarz ako navigátor, technik či palubný strelec nalietal počas druhej svetovej vojny v československých perutiach RAF 1 200 operačných

hodín v rámci priameho bojového nasadenia a viac ako dvojnásobok hodín pri ďalších letoch. 23. decembra 1943 bol členom posádky Liberatora, ktorá potopila ozbrojenú nemeckú obchodnú loď Alsterufer, čím fašistické Nemecko prišlo o dodávku strategicky dôležitej suroviny (344 ton wolframu) z Japonska. Za mimoriadnu odvahu počas tejto operácie bol vyznamenaný Čs. vojnovým krížom. Je posledným žijúcim slovenským letcom, ktorý sa aktívne zúčastnil vylodenia spojeneckých vojsk v Normandii v službách RAF. 6. júna 1944, päť minút po polnoci, vyštartovalo z anglického územia lietadlo, smerujúce k francúzskemu pobrežiu, na palube ktorého bol aj Ivan Schwarz. Po víťazstve nad fašizmom pôsobil v roku 1945 ako dôstojník Československej armády v Prahe. Vzhľadom na rastúcu nedôveru k účastníkom Západného odboja a zhoršujúcu sa politickú situáciu v krajine, sa v roku 1947 vrátil do Londýna, kde dodnes žije a úspešne podniká. Prezident SR Ivan Gašparovič tohto rodáka z Bratislavy, ktorý vyrastal v Bytči, vyznamenal v roku 2005 štátnym vyznamenaním Rad Bieleho leva III. triedy.

„Generál Schwarz je jedným z mála ešte žijúcich ľudí, ktorí sa počas druhej svetovej vojny naozaj zaslúžili o pád fašizmu. Slovenská republika by si mala týchto ľudí, ako aj tých, ktorí už nie sú medzi nami, pripomínať a vážiť, pretože pokiaľ si nevážíme našich hrdinov z minulosti alebo súčasnosti, nemôžeme potom v budúcnosti očakávať, že týchto hrdinov budeme mať,“ povedal na vernisáži minister obrany. J. Baška. Pri príležitosti Dňa víťazstva nad fašizmom vyznamenal generálmajora Ivana Schwarza Pamätnou medailou ministra obrany I. stupňa, čo je najvyššie rezortné vyznamenanie a udeľuje sa za mimoriadne zásluhy v boji proti fašizmu.

Na slávnostnej vernisáži sa zúčastnil aj 95-ročný vojnový veterán generálmajor v.v. Anton Petrák (vľavo), účastník bojov o Francúzsko a Veľkú Britániu

Ivan Schwarz si počas vojny viedol fotoalbum, z ktorého Ministerstvo obrany SR v spolupráci s Depozitnou knižnicou NATO pri UKB pripravilo výstavu dobových fotografií. Kurátorom výstavy bol Pavol Vitko, šéfredaktor časopisu Obrana, ktorý pri príprave textov spolupracoval s podplukovníkom Petrom Šumichrastom z Vojenského historického ústavu.

Vystavené fotografie približovali Ivana Schwarza a ostatných príslušníkov československej 310. a 312. stíhacej, ako aj 311. Bombardovacej perute v Anglicku počas operačného výcviku, priameho bojového nasadenia, ale aj vo chvíľach osobného voľna, pri športových aktivitách, zaujal aj jedálny lístok počas slávnostnej štedrej večere v decembri 1944. V ponuke šéfkuchára bolo aspoň niečo z toho, čo pripomínalo domovinu – slepačia polievka, domáca jaternička, dusená kapusta a knedľa, liptovský syr – bryndza... Podľa slov Ivana Schwarza „štedrovečerné posedenie bolo podľa českých a slovenských zvyklostí, prvý sviatok vianočný podľa britskej tradície. Počas spomenutého obeda napríklad dôstojníci obsluhovali poddôstojníkov a mužstvo. Začínal sa ojednej a končil sa po štvrtej.“ V tom čase 311. čs. peruť zo základne v škótskom Taine hliadkovala nad Severným morom. Chránila pobrežie a námorné konvoje.

Okrem fotografií si návštevníci mohli prezrieť slávnostnú uniformu s vyznamenaniami za vojnové hrdinstvo, osobné predmety, ako aj knihy z fondu Univerzitnej knižnice. Zároveň sa premietal krátky dokumentárny film o životných osudoch Ivana Schwarza s autentickými zábermi z bojového nasadenia čs. letcov v Británii.

Výstava sa stretla s mimoriadnym ohlasom verejnosti. Návštevníkov zaujali vystavené exponáty a mnohí vyjadrovali potrebu pripomínať si hrdinstvo a odvahu ľudí, ktorí vo vojnovom čase boli pripravení položiť život v boji proti nepriateľovi. Nechýbali medzi nimi ani zahraniční návštevníci Bratislavy pochádzajúci z rôznych kútov sveta, či už z Mexika, Ruska, Fínska alebo vzdialeného Singapuru, Spojených arabských emirátov, USA a Maroka.

PhDr. Antónia Jasemová

VÝSTAVA O BAŠAGIČOVEJ KNIŽNICI V RÍME

Zbierka Bašagičovej knižnice v Univerzitnej knižnici v Bratislave patrí k tým fondom, ktoré majú najväčší okruh záujemcov z celého sveta. Vzhľadom k tomuto záujmu iniciovalo veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Ríme výstavu, ktorá by uvedený fond v priereze predstavila záujemcom v hlavnom meste Talianska.

Zbierku tvoria arabské, perzské a turecké rukopisy a tlače, v niektorých zväzkoch sú aj srbochorvátske texty, napísané arabským písmom. Knižnicu predal Univerzitnej knižnici v Bratislave sarajevský literát a politik Safvet beg Bašagić roku 1924 a k jeho zbierke sa postupne pričlenilo 18 orientálnych rukopisov, získaných na území Slovenska. Zbierku dnes tvorí 649 zväzkov, ktoré obsahujú 1094 titulov. Bašagić väčšinu kníh, medzi nimi vyše 100 unikátov, pozbieral na území Bosny a jej širšom okolí, preto tvoria pozoruhodné dokumenty o prieniku islamskej kultúry do južnej Európy a o jej existencii v tejto oblasti.

Bašagićova knižnica nie je výnimočná ani počtom, ani raritnými dokumentmi, jej jedinečnosť spočíva práve v jej skladbe, ktorá mohla vzniknúť výhradne len v Bosne a zloženie fondu exaktne odráža časopriestorové podmienky jeho vzniku.

Výstavu pod názvom „...srdce v rukách“ sme koncipovali tak, aby aj ten návštevník, ktorý nepozná naše reálie, získal základné orientačné informácie o Univerzitnej knižnici v Bratislave, o osobnosti zberateľa Safveta bega Bašagića, o knižnej kultúre Bosny a vzácných dielach orientálnej kultúry, dôležitom segmente svetového kultúrneho dedičstva a o ich recepcii v európskom kultúrnom prostredí. Konceptiu sme tvorili tak, aby výstava bola čo najuniverzálnejšia a v prípade potreby by sa mohla exponovať aj na iných miestach.

Štruktúra a obsah výstavy sa prispôbili priestoru, ktorý vymedzilo desať panelov. Na úvodnom paneli, okrem názvu výstavy, je stručný text o Univerzitnej knižnici v Bratislave, o Bašagićovi, umiestnili sme tam potvrdenie UNESCO o zaradení zbierky rukopisov Bašagičovej knižnice do programu Pamäť sveta. Výber titulov sme prispôbili tak, aby pomer vystavených titulov odzrkadlil aj početné zastúpenie jednotlivých jazykov fondu. To znamená: arabské rukopisy boli na troch paneloch, turecké rukopisy na dvoch, bosenské na jednom, perzské na dvoch a ukážky tlačí na jednom paneli.

Výstavu tvorili fotografie Univerzitnej knižnice v Bratislave, reprodukcie portrétu Safveta bega Bašagića a dôležitých strán vybraných rukopisných a tlačených dokumentov, ktoré sa skombinovali s ilustráciami a knižnými väzbami z rukopisov. Okrem vybraných reprodukcii originálov, ktoré obsahovali kaligrafické texty z chronologicky rôznych období od 12. po 19. storočie, sme na paneloch umiestnili krátke úvodné texty

v angličtine a k jednotlivým očíslovaným dokumentom sa, veľmi zaujímavým spôsobom, v hornej časti panelov, uviedli základné bibliografické údaje v stĺpcoch, latinským i arabským písmom. Tieto stĺpce sa stali aj zaujímavým výtvarným prvkom panelov. Treba poznamenať, že umiestnenie arabských textov patrilo k najkomplikovanejším pracovným úkonom prípravy výstavy, lebo bežné počítače u nás neakceptujú skutočnosť, že arabské texty sa čítajú sprava doľava a automaticky ich otočia podľa latinského spôsobu, teda zľava doprava. Preto bolo nutné si prizvať k spolupráci orientalistu s vhodným technickým zázemím, aby výsledok výstavy zodpovedal našim predstavám.

Súčasťou výstavy je univerzálny katalóg, pripravený v anglickom jazyku. V katalógu sa umiestnili fotografie, doplňujúce texty a k jednotlivým titulom anotácie, komentáre. Vzhľadom k prostrediu, kde sme výstavu premiérovu uviedli, textovú časť katalógu sme pripravili aj v talianskom jazyku.

Výtvarné návrhy a realizácia panelov a katalógu výstavy chváli invenčnú prácu kolektívu (N&V) DESIGN Ltd.

Vernisáž výstavy sa uskutočnila dňa 16. 4. 2008 v budove veľvyslanectva Slovenskej republiky v Ríme, v elegantnom prostredí účelovo riešeného výstavného priestoru. Prítomných hostí privítal veľvyslanec, Mgr. Stanislav Vallo. Úvodný prejav predniesol generálny riaditeľ Univerzitnej knižnice v Bratislave, PhDr. Tibor Trgiňa. Súčasťou otvorenia bolo aj premietanie krátkeho filmu o knižnici a dokumentoch Bašagićovej zbierky.

Do knihy návštev sa okrem iných zapísali veľvyslanci Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Maroka, Lýbie, Azerbajdžanu, zástupca Vati-

kánu, pracovníci Centra islamskej kultúry v Taliansku a mnohí ďalší. Návštevníci s uznaním hovorili o odkaze výstavy, niektorí netajili, že prezentovanú zbierku „závidia“ Univerzitetnej knižnici v Bratislave, kvitovali motto výstavy od Mahmūda aš-Šáir al-Iskandariho *Knihy sú srdce v rukách ľudí*.

O výstavu je veľký záujem, predbežné pozvanie dostala knižnica od viacerých inštitúcií, ale až následné rokovania ukážu, ktoré z pozvaní bude možné akceptovať.

Súčasťou pobytu pracovníkov Univerzitetnej knižnice v Ríme bola aj návšteva Vatikánskej knižnice.

Návštevu sprostredkoval veľvyslanec SR pri Svätej stolici, pán Jozef Dravecký, ktorý sa zúčastnil aj stretnutia. Knihovníkov prijal prefekt knižnice, Mons. Cesare Pasini a oboznámil nás so štruktúrou knižnice, kde

prioritne uchovávajú tlače, kým rukopisy sú uložené v archíve. V knižnici práve prebieha rekonštrukcia, zápasia s podobnými problémami, ako pri nedávnej rekonštrukcii Univerzitná knižnica v Bratislave. Diskutovalo sa o bezpečnosti knižnice a o veľmi aktuálnom probléme ochrany starých kníh. Vedúci oddelenia starých tlačí Vatikánskej knižnice nás informoval o spracovaní starých tlačí, tvorbe elektronického katalógu a o plánoch na digitalizáciu dokumentov.

Pri nadviazaní prvých kontaktov účastníci stretnutia rokovali aj o možnostiach perspektívnej spolupráce oboch knižníc.

PhDr. Klára Mészárosová

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE A TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC

V rámci 9. ročníka Týždňa slovenských knižníc pripravila Univerzitná knižnica v Bratislave pre svojich čitateľov, ale hlavne návštevníkov, rozmanité spektrum aktivít a podujatí. Knižnica ponúkla veľa zaujímavého a poučného pre odbornú i laickú verejnosť.

Už 10. 3. 2008, kedy začal Týždeň slovenských knižníc, sa mohli záujemcovia oboznámiť v prednáškovej miestnosti na Ventúrskej ulici s bázami dát UKB. Tieto elektronické informačné zdroje predstavujú rôzne databázy prístupné online alebo na CD-ROM-och.

Zároveň v dňoch 10. 3. – 14. 3. 2008 mali možnosť čitatelia knižnice vidieť na barokovom nádvorí na Ventúrskej ulici výstavu zahraničných prírastkov vybraných encyklopédií zo spoločenských a prírodných vied a pozrieť si ukážky zo slovenských filmov 70. rokov.

11. 3. 2008 si návštevníci v Klariskách mohli vypočuť diplomový koncert študentov Pedagogickej fakulty UK Bratislava a vo výstavnej sieni na Michalskej ulici pozrieť výstavu z diel Pavla Dobšinského.

12. 3. 2008 bol hlavne odbornej verejnosti predstavený nový CD-ROM – inkunábuly Univerzitnej knižnice v Bratislave, ktorý vznikol za podpory Nadácie VÚB. Táto akcia prilákala aj záujemcov z radov novinárov a médií.

15. 3. 2008, už po druhýkrát v rámci Dňa otvorených dverí, umožnila Univerzitná knižnica v Bratislave nazrieť aj širokej verejnosti za brány svojich budov, nedostupné bez identifikačnej karty čitateľa. Tak ako aj minulý rok, bol záujem o prehliadku knižnice s odborným výkladom o histórii, rekonštrukcii a službách knižnice veľký.

16. 3. 2008 sa uskutočnilo matiné pri príležitosti vyhlásenia Dňa ľudovej rozprávky a ukončenia Týždňa slovenských knižníc. Poslucháči koncertu mali možnosť si vypočuť prekrásne melódie v podaní dámskeho orchestra vedeného doc. Šarayovou a mladých vynikajúcich sólistov Petra Šaraya a Mateja Drličku.

Okrem týchto kultúrno-vzdelávacích podujatí, ktoré navštívilo veľa záujemcov, boli počas celého Týždňa slovenských knižníc čitateľom anulované poplatky za prekročenie výpožičnej lehoty. Túto možnosť vrátenia kníh využilo 388 čitateľov.

Mgr. Táňa Popová

TRINÁSTĚ ZASTAVENÍ U LISZTA

Popri organizačno-prevádzkovej participácii na podujatiach odborných útvarov UKB a mnohých externých subjektov, pristúpilo Multifunkčné kultúrne centrum UKB od jesene 2006 aj k príprave a realizácii vlastných programových projektov. Po pôsobivej záhradnej slávnosti, ktorou boli v septembri 2006 sprístupnené zrekonštruované priestory Lisztovej záhrady, sa prvým cyklickým z nich stal Salón u Liszta.

Myšlienková koncepcia tohto programového projektu vychádza z najlepších tradícií umelecko-publicistických podujatí, postavených na stretnutiach s príťažlivými hosťami, skutočnými osobnosťami kultúrneho, spoločenského a politického života. V záplave bezduchých, prvoplánových a jednorozmerných produkcií, ktorým je súčasný divák či poslucháč vystavený, sú Salóny u Liszta oázou inteligentných, zmysluplných ponorov do sveta hodnôt, tvorby a sugestívnych súvislostí.

Návštevníci oceňujú vysokú spoločenskú i odbornú úroveň jednotlivých večerov, neopakovateľnú atmosféru, schopnosť pertraktovať neraz i veľmi vážne témy nekonfliktne, s ľahkosťou, primeraným nadhľadom a noblesou, korešpondujúcou s názvom projektu.

Dramaturgický záber je pritom mimoriadne pestrý a ponúka pohľady do veľmi rôznorodých sfér života spoločnosti. Doterajších trinásť častí predstavilo napr. úspešné slovenské podnikateľky v Amerike, architektonické šperky (a páľčivé otázniky) dnešnej Bratislavy, zákulisie náročnej práce veľvyslancov, oslnivý jas značiek BHS a BIB, lesk a biedu práce moderátorov, skvelé časy slovenského bigbitu a mnoho ďalších príťažlivých tém. Vnímavé publikum diskutovalo s vyše päťdesiatkou významných osobností (Miroslav Dvorský, Eva Strelka-Jenkins, Štefan Šlachta, Pavel Traubner, Miloš Jurkovič, Darina Laščiaková, Marián Červený, Viliam Fischer, Andrea Bugošová, Dušan Rapoš, Peter Kurhajec, Jack Martin Händler a mnohí ďalší).

Výraznejšiu symboliku si hádam ani nemožno predstaviť: trinásť Salón u Liszta sa uskutočnil v piatok, trinásteho júna, jeho kľúčovým hosťom bol eurokomisár pre výchovu, vzdelávanie, kultúru a mládež Ján Figel' a témou Kultúrna identita Európy. Múdroťou, nádejou a silnou

Ľudskou spolupatričnosťou presiaknutý večer bol skvelou bodkou za doterajším priebehom tohto programového projektu.

Univerzitná knižnica v Bratislave sa (aj) vďaka týmto stretnutiam teší vládnej priazni slovenskej kultúrnej verejnosti, pretože sa čoraz razantnejšie stáva platformou pre zmysluplný dialóg o vzrušujúcich otázkach nášho minulého, súčasného i budúceho smerovania.

Marcel Šustek

CENTRUM VEDECKO-TECHNICKÝCH INFORMÁCIÍ SR V NOVOM ŠATE

Po desaťročí peripetií s výstavbou novej budovy, sa Centrum VTI SR v Bratislave, ktorého základom sa stala Slovenská technická knižnica, založená roku 1938, na konci roka 2007 konečne dočkalo nového sídla². Rok 2008 už privítalo v nových priestoroch na Lamačskej ceste. Po oficiálnom otvorení v decembri 2007 a presťahovaní všetkých zložiek inštitúcie, sa používateľom brány novej budovy, ktorú zdieľa spoločne s vybranými útvarmi nadriadeného Ministerstva školstva SR, otvorili začiatkom apríla roku 2008.

Nové stavby knižnično-informačných inštitúcií sú na Slovensku svetlou výnimkou a mimoriadnou, takmer historickou udalosťou. A ak nové priestory získa taká významná knižnično-informačná inštitúcia, akou je Centrum VTI SR, vyvolá to mimoriadny záujem v odbornej verejnosti. Potvrdila to aj mohutná účasť zástupcov rôznych inštitúcií a organizácií na seminári, ktorý CVTI SR usporiadalo 3. apríla 2008 pri príležitosti otvorenia novej budovy. Konal sa pod príznačným názvom „Prístup k informačným zdrojom o vede, výskume a inováciách v ére Library X.O“; zároveň sa uskutočnila prezentácia multidisciplinárneho informačného zdroja Web o knowledge.

Doslova otvorená náruč, milí a ochotní kolegovia, srdečná atmosféra, vhodne zvolený program, príjemná ľudová hudba a nakoniec bohaté pohostenie – to všetko čakalo na účastníkov otvorenia. V priebehu seminára, ktorý mal nielen slávnostnú, ale aj odbornú časť, boli okrem nových priestorov a ich vybavenia predstavené všetky základné i najnovšie funkcie Centra VTI SR.

Riaditeľ CVTI SR, prof. RNDr. Ján Turňa, CSc., vo vstupnom príhovore upriamil pozornosť účastníkov seminára na nové úlohy centra, súvisiace s rozvojom vedy a techniky a s tým spojenú inovovanú organizačnú štruktúru. CVTI je doplnené o nové organizačné útvary,

¹ História novej budovy CVTI SR je omnoho dlhšia. Už roku 1968 prijala vtedajšia Slovenská národná rada uznesenie o výstavbe novej budovy pre Slovenskú technickú knižnicu. Táto úloha – príprava projektov, výber miesta – sa tiahla celé desaťročia a ožila aj v 80-tych rokoch. Novej budovy sa však SITK, ktorá sa postupom času transformovala na Centrum VTI SR, dožila až teraz.

zamerané na popularizáciu vedy a techniky a hodnotenie spôsobilosti organizácií výskumu a vývoja.

Príhovory plné gratulácií k novej budove a dobrých želaní predniesli viacerí zástupcovia významných knižničných organizácií. Generálny riaditeľ SNK Martin, doc. PhDr. Dušan Katuščák, PhD. vo svojom obsiahlom príhovore zdôraznil význam a osobitné postavenie Centra VTI v knižničnom systéme Slovenskej republiky. Vyslovil predpoklad, že CVTI bude naďalej patriť k rozhodujúcim knižnično-informačným inštitúciám pri realizácii stratégie slovenského knihovníctva i programového vyhlásenia vlády v oblastiach vedy, výskumu, vývoja a informatizácie spoločnosti. Súčasne so želaním úspechov vyslovil pranie, aby sa centrum pripojilo k riešeniu celoštátnych projektov ako napr. projekt Informácie pre inovácie, ktorý rozvíja Slovenská národná knižnica v Martine s ďalšími inštitúciami.

V mene Slovenskej asociácie knižníc zaželala Centru veľa používateľov, pracovnú pohodu a dobré podmienky pre rozvoj činnosti PhDr. Daniela Gondová, predsedníčka SAK a riaditeľka Akademickej knižnice Univerzity Komenského v Bratislave.

K dobrým želaniam sa pripojila aj Ing. Silvia Stasselová, ktorá za Spolok slovenských knihovníkov popriala Centru VTI ďalší rozvoj knižničných a informačných funkcií a správnu navigáciu v súčasných podmienkach.

PhD. Tibor Trgiňa, generálny riaditeľ Univerzitnej knižnice v Bratislave, neformálne a ľudsky želal Centru VTI do budúcich dní a rokov širokú používateľskú klientelu, dobré pracovné zázemie a ďalšie úspechy v napĺňaní svojich úloh.

Odbornú časť uviedol referát venovaný novému poslaniu CVTI pri popularizácii vedy a techniky. Mgr. A. Paulíková, CVTI SR, predstavila úlohy Centra v oblasti stratégie popularizácie vedy a techniky v spoločnosti, založené na uznesení vlády SR č.103/2007 a uznesení vlády 766/2007 zo dňa 12. 9. o dlhodobom zámere štátnej vednej a technickej politiky do roku 2015. Na plnenie úloh v tejto oblasti zriadilo Ministerstvo školstva SR v CVTI SR Národné centrum pre popularizáciu vedy a techniky, ktoré postupne rozbieha svoju činnosť. Jeho úlohou je vytváranie odborného zázemia na prezentáciu výsledkov, ale aj problémov výskumno-vývojových pracovísk. K tomu bude využívať rôzne formy a metódy, ako napr. sumarizáciu výsledkov výskumu a vývoja a ich sprístupňovanie širokej verejnosti, stále expozície vedeckovýskumných výsledkov, organizáciu Týždňa vedy a techniky na Slovensku, oceňovanie významných vedecko-výskumných odborníkov a inštitúcií, virtuálne prepojenie vedecko-výskumných organizácií, vysokých škôl a podnikov. Napĺňanie týchto úloh bude napomáhať aj centrálny informačný portál pre výskum, vývoj a inovácie, vydávanie elektronického periodika, e-novín a ďalších

tlačených materiálov pre širokú sféru – od riadiacich orgánov až po laickú verejnosť. Súčasťou CVTI SR sa stalo aj Centrálné pracovisko hodnotenia spôsobilosti organizácií výskumu a vývoja, orientované na podporu akreditácie výskumných a vývojových pracovísk SR.

PhDr. Mária Žitňanská predstavila účastníkom seminára náročný projekt Európsky knihovník, ktorý realizuje CVTI SR. Projekt podporil Európsky sociálny fond nenávratným finančným príspevkom vo výške viac ako 4 milióny korún. Jeho hlavným zámerom je zvýšiť odbornú počítačovú, knihovnícku i jazykovú úroveň najmä pracovníkov CVTI SR. Prednášateľka poskytla tiež informácie o organizácii a novom vybavení priestorov CVTI SR pre používateľov – jednotlivé študovne s veľkým výberom periodík, kníh, špeciálnych materiálov, počítačové vybavenie (32 počítačových staníc s internetom, 18 počítačov v seminárnej miestnosti), možnosti využívania internetu a Wifi pripojenia, 150 miest v seminárnej miestnosti. K pohode používateľov bude slúžiť aj kaviareň – libreso, samoobslužné šatne. Výhodou je aj možnosť vzájomného využívania čitateľských čipových kariet CVTI SR a Univerzitetnej knižnice v Bratislave.

Program bol doplnený viacerými odbornými referátmi. Doc. PhDr. Jela Steinerová, PhD. z Katedry knižničnej a informačne vedy FiFUK Bratislava, sa sústredila na problémy informačného správania a informačnej ekológie. Venovala sa otázkam a potrebe skúmania informačného správania, poukázala na to, čo preferujú mladí ľudia v informačnom prostredí – jednoduchosť, atraktivnosť a možnosť vytvárania sociálnych sietí. Zdôraznila potrebu harmonizácie človeka a informačného prostredia a z toho vyplývajúce úlohy pre knižnice, pričom jednou z najdôležitejších je aktívna prítomnosť v elektronickom prostredí.

Aplikácia nových technológií, vysvetľovanie pojmov Web a Library X.O, otázky spolupráce používateľa a knižnice, nevyhnutnosť zmien správania knihovníkov a knižníc bola predmetom prednášky Mgr. Jany Šubovej a Ing. Nadeždy Andrejčíkovej z firmy Cosmotron.

Mgr. Ján Grman (SVOP, s.r.o.) vo svojej prezentácii zdôraznil potrebu zvyšovania dostupnosti informácií a využívania informačných zdrojov pomocou brán k informáciám, otvorenosti rozhraní a integráciou na báze systémov združenej autentifikácie.

CVTI SR poskytuje širokú paletu knižničných služieb – online katalógy, prezenčné a absenčné výpožičné služby, možnosť rezervovania vyhladaných kníh a pod. Služby domácej i zahraničnej medziknižničnej služby rozšírili o poskytovanie elektronických kópií dokumentov, vrátane ich dodávania elektronickou poštou a vyhotovovanie kópií dokumentov z fondu. Informačné a rešeršné služby sa poskytujú prevažne z elektronických informačných zdrojov dostupných v CVTI SR a na internete. Informácie o hodnotných, voľne dostupných zdrojoch a systémoch internetu sprostredkúva aj pomocou tematicky špecializovaného SciTech

navigátora. Popri tradičných knižničných úlohách v oblasti budovania a sprístupňovania informačných prameňov z oblasti vedy a techniky, normalizačných a patentových dokumentov, rozvíja aj ďalšie úlohy. Plní úlohu depozitnej knižnice OECD (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj), EBOR (Európska banka pre obnovu a rozvoj) a Európskeho dokumentačného centra. Má na starosti predaj a distribúciu dokumentov Úradu pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev. Funguje súčasne aj ako koordinačné pracovisko pre technickú normalizáciu v oblasti terminológie, informácií a dokumentácie v SR a významne sa podieľa na vzdelávaní knihovníkov a informačných pracovníkov. CVTI SR implementovalo nový automatizovaný knižničný systém Daimon, významne obnovilo celý svoj technologický park.

Všetky nové, ale i doterajšie úlohy kladú zvýšené nároky na riadenie inštitúcie i na pracovníkov pri výkone knižnično-informačných činností. Preto všetkým kolegom z Centra VTI SR želáme do ďalšieho obdobia nielen príjemné pracovné prostredie a dobrú klímu v novej, skleno-kovovej budove, ale aj zástupy spokojných čitateľov, prostriedky na budovanie knižničných fondov a rozvoj informačných technológií, dobré pracovné vzťahy s knižnicami SR i v zahraničí ako aj veľa tvorivej invencie pri riešení úloh, ktoré na nich čakajú.

PhDr. Lýdia Sedláčková

ČO JE NOVÉ NA POLI DIGITÁLNYCH KNIŽNÍC?

Správa z konferencie Digitálna knižnica 2008 v Jasnej

Slovenská národná knižnica, Státní technická knihovna a Slovenská chemická knižnica zorganizovali 2. ročník konferencie Digitálna knižnica 2008. Hlavným cieľom konferencie, ktorá sa tento rok konala 27. – 29. apríla v Jasnej, bolo, podľa slov jej organizátorov, „informovať odbornú komunitu z oblasti knihovníctva, múzejníctva, galérií, audio a video tvorby o trendoch v oblasti digitalizácie, uchovávaní a sprístupňovaní digitálnych dát“. Tiež „prezentovať úspešné projekty zrealizované doma a v zahraničí, ktoré môžu byť inšpiráciou pre zodpovedné inštitúcie na Slovensku a v Českej republike“. Zároveň organizátori vytvorili priestor na prezentácie technológií, používaných na riešenie úloh, spojených s digitalizáciou a sprístupnením digitálneho obsahu na internete.

Martin Katuščák, Alena Kulíková – Digitalizácia v teórii a praxi

Martin Katuščák informoval o študentskej základni a zameraní výučby na Katedre knižnično-informačných vied a didaktiky informatiky na Žilinskej univerzite. Dozvedeli sme sa o návrhoch projektov digitalizácie, zameraných na záchranu kultúrneho dedičstva, ktoré vypracovali študenti vo svojich seminárnych prácach. Vo všeobecnosti plánuje SNK, ktorá si v Žiline vychováva mladých odborníkov, riešiť problematiku spracovania a správy digitálnych (zdigitalizovaných) materiálov ako súčasti chráneného kultúrneho dedičstva, tzv. outsorsing-om (teda zabezpečovaním určitých činností zvonka).

Alena Kulíková prezentovala digitalizáciu z praktickej stránky. Vo svojom vystúpení oboznámila účastníkov konferencie s digitalizačným projektom skenovania Pešťbudínskych vedomostí, ktorý firma Microform riešila v kooperácii s UKB. Video, zobrazujúce automatickú strojovú digitalizáciu rozrezaných Pešťbudínskych vedomostí (1860), sa stretlo s pozitívnym ohlasom a podnietilo všetkých prítomných k zamysleniu sa nad budúcnosťou digitalizácie viazaných periodík.

Iveta Šťavinová – Výhody ukladania digitálnych a multimediálnych dát do databázy Oracle

EMC je tvorca a poskytovateľ technológií a riešení informačnej infraštruktúry, ktorá umožňuje organizáciám všetkých veľkostí transformovať spôsob, akým vytvárajú pridanú hodnotu zo svojich informačných prameňov. Predstaviiteľka spoločnosti Oracle načrtla základné princípy archivácie s využitím databázy spoločnosti. Samotné EMC je zapojené do projektov, týkajúcich sa informačného dedičstva po celom svete –

Smithsonian Institution (Washington, D.C.), John F. Kennedy Presidential Library and Museum (Boston), Herzogin Anna Amalia Library (Weimar), National Heritage Board of Singapore, Search for Jikji Campaign, Leonardo3, Library of Congress (Washington, D.C.), Yad Vashem (Jerusalem).

Iveta Šťavinová predstavila princíp fungovania najnovšieho databázového produktu Oracle 11g, jeho vylepšenia oproti jeho nižším verziám a nové možnosti, ktoré je možné aplikovať pri ukladaní a indexovaní digitálnych objektov. Riešenia firmy Oracle plánuje na ukladanie digitálnych objektov využiť aj SNK.

Dušan Katuščák v krátkom príhovore v pondelok slávnostne otvoril druhý ročník konferencie Digitálna knižnica.

Jill Cousins – Europeana: Vytváranie digitálnej knižnice digitálnych knižníc

Jill Cousins, kľúčový expert digitalizácie v Európe, riadi tím, budujúci Európsku digitálnu knižnicu (EDK – EDL).

Europeana (www.europeana.eu) predstavuje portál, slúžiaci na vstup k zdrojom a prameňom, je postavená na projekte TEL (The European Library). Koncom roku 2006 spolupracovalo 45 zo 47 národných knižníc v rámci EU, od roku 2007 sa pridali archívy a múzeá. Do roku 2010 je plánované naplnenie viac než dvoma miliónmi diel. TEL je svojou štruktúrou orientovaný skôr na odbornú knihovnícku komunitu, bežnému používateľovi má preto Europeana vyjsť v ústrety svojou prehľadnosťou a jednoduchosťou, s využitím vyhľadávania pomocou „federated search“. Informácie, potrebné pre efektívnu spoluprácu knižníc, sa podujala získať Rakúska národná knižnica v rámci projektu Europeana Connect. Jednotlivé knižnice, zapojené do projektu, si prekladajú rozhranie webu Europeana a vlastnú jazykovú mutáciu si samé udržiavajú. Nákladnosť a rozsah projektu si vyžaduje podporu štátnych inštitúcií, preto bola založená EDL Foundation na spoluprácu s ministerstvami zapojených štátov, ktoré môžu v projekte vystupovať ako asociovaní partneri. Na jún je naplánované spustenie prvej verzie webu Europeana, s možnosťou vyhľadávania v ponúkaných fondoch, 23. – 24. júna prebehne tiež konferencia určená všetkým zainteresovaným a záujemcom o portál Europeana.

David Fuegi – Aktuálna výzva e-ContentPlus a jeho snaha o podporu Európskej digitálnej knižnice

V osemdesiatych rokoch riadil David Fuegi verejné knižnice, no potom šiel tvoriť prvé programy pre knižnice v rámci programov Európskej komisie.

Predstavil program e-ContentPlus, ktorý spustil začiatkom roka nové výzvy pre rok 2008. e-ContentPlus už nie je určený na samotný výskum, ale na sprístupňovanie európskeho obsahu. Program tiež podporuje projekt Europeana, rieši interoperabilitu digitálnych knižníc v spomínanom rakúskom projekte EuropeanaConnect, predtým EuropeanaTech. Ako koordinátor David Fuegi zároveň spolupracuje s projektmi, ktoré ešte len štartujú, zatiaľ teda neexistujú. Upozornil i na fakt, že hoci finančné prostriedky sú obmedzené, poskytne Európska únia peniaze na samotnú digitalizáciu v súlade s cieľom podporiť sprístupnenie obsahu.

Bohdana Stoklasová – Koncepcie České národní digitální knihovny a první zkušenosti s budováním centrálního digitálního repozitáře v NK ČR

Centrální digitální repozitář NK ČR podstúpil audit, ktorý poukázal na niektoré problémové oblasti. Softvér použitý na audit – DRAMBORA – bol vytvorený v rámci projektu Digital preservation Europe (www.dpe.org), v ktorom je NK ČR zapojená. Najznámejšími pomôckami pre audit digitálnych repozitárov je TRAC (<http://www.crl.edu/PDF/trac.pdf>), NESTOR (<http://www.ndk.cz/dokumenty/nestorauditpravidla.pdf>) a spomínaná DRAMBORA (<http://www.repositoryaudit.eu/>). Podľa jej tvorcov sa pravdepodobne stane oficiálnym európskym nástrojom hodnotenia a porovnávania digitálnych úložísk. Audit založený na metóde DRAMBORA sa skladá zo šiestich hlavných blokov – 1. mandát digitálneho repozitára (úložiska); 2. Ciele – stratégie, legislatíva, zmluvné vzťahy smerujúce k ich dosiahnutiu; 3. vymedzenie činností a podmienok pre ich realizáciu; 4. identifikácia rizík; 5. vyhodnotenie rizík; 6. návrh opatrení na elimináciu rizík. Pre český Centrální digitální repozitář a NK ČR z toho vyplynulo, vzhľadom na výsledky, napríklad i jednoznačné odporúčenie zriadiť odbor digitálnej ochrany či personálne posilniť oddelenie IT.

Dušan Katuščák – Slovenská digitálna knižnica

Aktuálny stav budovania Slovenskej digitálnej knižnice (SDK) zhrnul Dušan Katuščák. Memoria Slovaca, budovaná podľa tezauru Herein, základ SDK, je súčasťou portálu Europeana. Najväčším problémom Slovenskej digitálnej knižnice bude dlhodobá archivácia. Pri výbere systému správy obsahu (CMS) sa rozhliada SNK medzi komerčnými (Muradora), ale aj open-source systémami (Fez). Vyriešiť treba aj jednoznačné identifikátory. Samotný obsah, teda čo a pre koho digitalizovať, sa zdá byť už čiastočne zadelený. Inštitúcie alebo mestá a obce sa už obrátili na SNK s požiadavkou zdigitalizovať svoje špeciálne i živé fondy. Podľa slov Dušana Katuščáka bude zároveň súčasťou SDK

všetko, čo sa do SNK dostane v e-forme. Sú stanovené vecné priority, zámery. V priebehu rokov 2009 – 2013 by malo byť zdigitalizovaných 500 000 slovacikálnych kníh, 10 000 titulov novín a časopisov. Do roku 2013 sa preinvestuje 200 miliónov eur: problémom zostáva personálne zabezpečenie projektu, knižnica však vytvorila nové oddelenie, kam od júna príde viacero nových ľudí.

Art Pasquinelli (Mike Eberhardt) – Trendy v technológiách pre budovanie digitálnych knižníc

Mike Eberhardt hovoril o prínose spoločnosti Sun Microsystems a jej čiastočných open-source produktov k tvorbe digitálnych úložísk v knižniciach a o trendoch posledných rokov. Ľudstvo vytvorilo podľa údajov IDC v elektronickej podobe (v roku 2006) 3 miliónkrát viac informácií, než je spísaných vo všetkých tlačенých knihách. V roku 1999 bolo 80% filmových materiálov spred roku 1940 nenávratne stratených. Aj preto sa Sun v rámci zachovania informácií zameriava na digitálne úložiská v rámci „Sun komunit“ ako PASIG (Preservation and Archiving Special Interest Group) alebo KESIG (Knowledge Enterprise Special Interest Group). Podporujú open iniciatívu v projektoch OAIS (Open Archive Information System) alebo riešení konkrétnych úložísk Fedora, EPrints, D-Space. PASIG (www.sun-pasig.org) je komunita, sponzorovaná spoločnosťou Sun Micro-systems, ktorá na svojich stretnutiach rieši otázky „high-level“ OAIS architektúry; spolupracuje na tvorbe štandardov alebo diskutuje o využívaní komerčných riešení tretej strany či riešení vyvinutých v rámci komunity.

Panelovú diskusiu na tému „Digitálna knižnica: výzva alebo hrozba“ viedli Radka Římanová a Štěpánka Žižková.

Nina Suškevičová – NAVI a ROAD – systémy uložení, správy a zpřístupnění elektronických informačních zdrojů oprávněným uživatelům

I tento rok predstavila Nina Suškevičová pokroky, ktoré firma Suweco dosiahla v budovaní portálu pre prístup k licencovaným elektronickým dokumentom v knižniciach. Projekt vznikol v spolupráci so Státní technickou knihovnou pri riešení problému uloženia a prístupu k titulom v rámci tzv. „posttermination access“. Neskôr prerástol do nového produktu „NAVI+ROAD“ (Repository of Online Archives Databases), ponúkaného firmou Suweco. Rieši sa sprístupnenie plných textov oprávneným používateľom, ich autentifikácia, povolenie vzdialeného prístupu.

Sandra Grijzenhout – Vplyv elektronických zdrojov na vedeckú činnosť

Reprezentantka vydavateľstva Elsevier sa tento rok zaoberala dopadom elektronických zdrojov, obsiahnutých v kolekciách a produktoch firmy Elsevier na vedeckú činnosť. Využívanie týchto licencovaných zdrojov, a pre Sandru Grijzenhout prekvapujúci a nevysvetliteľný prepád v štatistikách vstupov (slovenských) používateľov z akademických inštitúcií do plných textov, zostali nezodpovedané.

Ivo Iossiger – Zriadenie efektívneho digitalizačného centra

V posledný tretí deň otvoril kolo prezentácií Ivo Iossiger heslom „od digitalizačných laboratórií k digitalizačnej továrni“. Predstavil svoje firemné riešenie masovej digitalizácie v podaní produktu Digitizing Line DL-3000 od švajčiarskej firmy 4DigitalBooks. Ten umožňuje automatické spracovanie, otáčanie strán rôznorodých kníh, časopisov, novín, viazaných dokumentov. Upozornil na rozdiel medzi úložiskom, určeným na samotnú digitalizáciu materiálu (production storage) a úložiskom, určeným na archivovanie digitálneho materiálu (repository storage). Z praktických dôvodov odporučil oddelenie týchto úložísk, aby sa zabránilo súčasnému zápisu a čítaniu údajov z jedného servera.

Claus Gravenhorst – Workflow pre masovú digitalizáciu

V duchu masovej digitalizácie sa niesla i prezentácia ďalšieho nástroja, tentokrát na prevod obsahu do digitálnej podoby pomocou technológie docWORKS a využitia METS/ALTO štandardov, ktoré zachytia okrem popisných metaúdajov aj informáciu o rozložení obsahu na jednotlivých stranách. Technológia analyzuje štruktúru a tým rozpoznáva rozloženie (layout) naskenovaného textu. Zostáva tak zachovaná fyzická i logická štruktúra, čo tradičné OCR neposkytuje. Podľa výpočtov CCS (Content Conversion Specialist) by sa pri automatizovanej digitalizácii a procese konverzie mohli dostať a radi by sa aj dostali pod hranicu 10 eurocentov za stránku knihy.

Neil Jefferies – Dizajn a budovanie digitálneho úložiska pre dlhodobé ukladanie dát

Univerzita v Oxforde si pre potreby digitálneho úložiska vybrala systémy Sun Honeycomb (Sun StorageTek 5800), aby vytvorili podmienky nielen pre uchovávanie digitálnych objektov, ale tiež pre ich dlhodobú ochranu. Pri budovaní digitálneho úložiska treba zohľadniť aj interoperabilitu a ochranu digitálnych údajov. Neil Jefferies je riešiteľom projektu na preklopenie rozdielnej interoperability, Bridging the Interoperability Divide (BID), ktorý je určený na vyriešenie interoperability medzi troma úložiskami a to SRB, Fedora a ASK. Interoperabilita je riešená v oblasti zberu (OAI), jednotného vyhľadávania (SRW), autentifikácie (Shibboleth),

manažmentu metaúdajov (MODS/METS), identifikátorov a vyhľadávania (OpenURL).

Martin Lhoták – Vývoj open-source systému pro digitální knihovnu Kramerius

V prezentácii bol stručne predstavený produkt Kramerius a jeho výhody pri online sprístupňovaní digitálnych objektov. Financovanie vývoja Krameria bolo v minulosti na istý čas pozastavené, dnes sa však situácia zmenila a jeho vývoj postupne napreduje. V budúcnosti by sa mali objaviť nové verzie softvéru a nové nástroje, zabezpečujúce bezproblémový import údajov. UKB zvažuje využitie Krameria pre digitálnu knižnicu periodík.

Pavel Krbec – Distribuované digitální repozitáře s jedním centrálním certifikovaným (trusted repository) jádrem

Vo svojej prezentácii Pavel Krbec filozfoval o dôveryhodných úložiskách, o dôležitosti skĺbenia kvalitného hardvéru, softvéru a zastrešenia financiami, o ideáloch pamäťových inštitúcií a o samotnej realite. Na záver vysoko vyzdvihol úspechy lobbingu SNK i na príklade pár slajdov z prezentácií pána Katuščáka, hoci (nechtiac) nie vždy Dušana.

Miroslav Čapkovič – Architektúra Slovenskej digitálnej knižnice

Novou posilou do tímu tvorcov Slovenskej digitálnej knižnice (SDK) bude Miroslav Čapkovič. Predstavil architektúru a hlavné body záujmu SDK. Knižnica by mala bežať na softvéri Middleware, čo je integrovaná skupina softvérových produktov. Pokryté tak budú pracovné postupy, potrebné na úspešnú digitalizáciu. Časový rozvrh ráta s vyriešením a naplánovaním postupu masovej digitalizácie do novembra 2008, tzv. „secondary site“ má byť k dispozícii v roku 2009.

V súčasne prebiehajúcej sekcii utorkového popoludnia „*Médiá verejnej služby a digitalizácia*“ predstavili Peter Malec a Jozef Mračna Slovenskú televíziu (STV) z hľadiska súčasného stavu digitalizácie a porovnali vízie digitalizácie pamäťových fondov s realitou.

Viac informácií o konferencii Digitálna knižnica nájdete na webových stránkach <http://diglib.businessit.sk>.

Mgr. Katarína Kinčíková
Mgr. Tomáš Fiala

BRATISLAVSKÉ BIBLIOGRAFICKÉ DNI 2008

Národný bibliografický ústav SNK v Martine usporadúva pravidelné metodické semináre, zamerané na informácie o používaní najnovších medzinárodných štandardov a noriem v činnosti jednotlivých knižníc na Slovensku. Do tohto radu podujatí patrili aj tohtoročné Bratislavské bibliografické dni, ktoré sa uskutočnili 9. – 11. júna 2008 v priestoroch bratislavskej Univerzitnej knižnice.

Program seminára bol zameraný najmä na praktické otázky bibliografického spracovávanía dokumentov. Úvodná prednáška A. Kucianovej informovala o úpravách a doplnkoch v kódovníkoch a národných poliach MARC 21. Okruhu problematiky autorít v súbornom katalógu slovenských knižníc sa venovali M. Okálová a V. Matejčíková. Ďalšie prednášky sa zaoberali spracovaním jednotlivých typov dokumentov v MARC-u 21 a to: knihy (M. Jahnátková), kartografické materiály (S. Soláriková) a články (Ľ. Rohoňová). O zmenách a doplnkoch v triede 9 MDT ako i o tvorbe predmetových hesiel z oblasti histórie referovala K. Chovanová. Záverečná prednáška M. Šišmiša priniesla informácie o rôznych materiáloch a zdrojoch z oblasti genealógie, ktoré pracovníci bibliograficko-informačných služieb môžu poskytnúť používateľom.

Seminár priniesol účastníkom najnovšie informácie a poskytol tiež priestor na diskusiu a výmenu skúseností v oblasti bibliografického spracovávanía dokumentov.

Katarína Pekařová

CASLIN 2008

Medzinárodný seminár 15. 6. – 19. 6. 2008 v Blansku, ČR

Rozhodnutie o uskutočnení seminára v roku 2008 padlo takmer presne pred rokom na seminári v Stupave, ktorý vtedy organizovala Univerzitná knižnica v Bratislave. Na túto, možno neľahkú, ale aj veľmi príjemnú úlohu sa podujali kolegovia z Masarykovej Univerzity v Brne, Univerzity Palackého v Olomouci a Vedeckej knižnice v Olomouci.

CASLIN 2008 bol už 15. ročníkom v poradí, takže aj malé jubileum. Tohto roku, presne podľa pravidiel organizovania seminára, sa zišlo asi 80 účastníkov v hoteli Panorama v prekrásnom prostredí moravského Blanska.

Téma CASLIN-u 2008 – Znalostné technológie a budúcnosť vyššieho vzdelávania – bola vybraná programovým výborom seminára, so záme-

rom poukázať na úlohy, miesto a vzťahy medzi knižnicami a univerzitami, úlohu samotných knihovníkov pri sprostredkovaní znalostí a znalostných technológií študentom a profesorom, ale aj opačne, na otázky nových on-line služieb poskytovaných študentom, postavenie knižníc v kontexte rôznych iných inštitúcií, ktoré sú schopné poskytovať informačné služby, na potrebu priebežného vzdelávania knihovníkov, informačnú a technologickú gramotnosť študentov, profesorov, ale aj knihovníkov. Témy a otázky v súčasnom svete rýchlo sa rozvíjajúcich informačných on-line technológií nanajvýš aktuálne a potrebné.

Úvod tradične patril prof. Andrew Lassovi z Mount Holyoke College USA, jednému zo zakladateľov projektu CASLIN/Česká a slovenská knižničná sieť/, ktorý zhodnotil uplynulých 15 rokov: začiatok 90. rokov, kedy sa začali realizovať myšlienky projektu, výber knižnično-informačného systému pre 4 zakladateľské knižnice, postupné rozširovanie projektu o ďalšie knižnice združené v KOLIN, MOLIN, LINKA, úloha Mellonovej nadácie, používané technológie a ich vývoj, štandardy a samozrejme semináre, ktoré patrili k projektu.

Ako už napovedá téma CASLIN-u 2008, prednášatelia obsahovo zásadných príspevkov reprezentovali akademické prostredie, či už z USA, Česka či Slovenska. Bolo nanajvýš zaujímavé sledovať poznatky amerických knihovníkov z Massachusettskej univerzity o premene tradičnej „campusovej“ knižnice na knižnicu novú, otvorenú, priateľskú, s novými službami, maximálnym nasadením informačných technológií a to všetko so zámerom maximálne vychádzať v ústrety svojim zákazníkom. Ďalšou inšpiráciou bola prednáška Susan Perry z Mount Holyoke College; predstavila v nej študijné programy, v ktorých študenti pri riešení svojich prác spolupracujú nielen s profesormi, ale aj s knihovníkmi a pracovníkmi z odboru informačných technológií. Výsledkami sú projekty v digitálnej forme, prezentované na internete.

Pohľady na znalostné technológie z komerčného prostredia prezentoval zástupca vydavateľstva Elsevier, ktorý predstavil výskumnú štúdiu využívania elektronických informačných zdrojov a služieb pri písaní vedeckých prác a riešení výskumných projektov. Zástupca Googlu hovoril o možnostiach služby Google Scholar pre rýchle a jednoduché vyhľadávanie študijnej literatúry. Pri rozširovaní elektronických zdrojov spolupracujú s renomovanými vydavateľstvami, ale aj knižnicami.

Na CASLIN-e odznelo omnoho viac zaujímavých prednášok, ktoré sú k dispozícii v zborníku zo seminára. Chcem ešte spomenúť klasické workshopy, ktoré viedli americkí prednášatelia a samozrejme – akvárium. Akvárium ako tradičná bodka za odbornou časťou seminára sa konalo v záverečný deň. Moderovali ho so šarmom a odbornou ľahkosťou prof. Andrew Lass a Martin Svoboda. Na vybrané témy diskutovalo 6 účastníkov, vybraných cielene a premyslene. Mohli sme tak počuť názory študenta, riaditeľky akademickej knižnice, zástupcov informačných techno-

lógii alebo riaditeľa parlamentnej knižnice. Diskutovalo sa o integrovaných službách, či je dôležitejšia inicitíva zhora alebo zdola, o miestach stretávania /učící návěs/, o dôležitosti ekonomického a právneho prostredia. Názory na zmeny, ktorými knižnice a univerzity prechádzajú vo svete s rýchlým rozvojom nových technológií, sa možno trochu líšili. Všetci však boli zajedno v názore, že sú nevyhnutné pre vytváranie konkurenčného prostredia ponuky služieb s komerčnými inštitúciami, ktoré majú určite neporovnateľné finančné zdroje na svoj rozvoj.

A úplne na záver, chcem zdôrazniť skvelé organizačné zabezpečenie akcie, dostatok času na neformálne stretnutia a diskusie s kolegami, ktoré dodávajú semináru neopakovateľnú atmosféru.

Seminár CASLIN 2008 je minulosťou. Budú však určite ďalšie ročníky. Ten najbližší v roku 2009 zorganizuje Západočeská univerzita v Plzni.

Mgr. Mária Džavíková

NÁVŠTEVA KNIŽNICE JAGELONSKÉJ UNIVERZITY V KRAKOVE

Odborová organizácia pri Univerzitetnej knižnici v Bratislave (ďalej UKB) pripravila pre svojich členov a ich rodinných príslušníkov zájazd do Krakova a jeho okolia. Krakov je pre Slovákov atraktívny, má skvelú atmosféru, nádherné pamiatky a pre knihovníkov je zaujímavý aj ako sídlo známej Jagelonskej knižnice.

Jagelonská knižnica je súčasťou Jagelonskej univerzity, najstaršej univerzity v Poľsku a jednej z najstarších univerzít v strednej Európe. Knižnica tvorí spolu s Lekárskou knižnicou a 44 fakultnými a ústavnými knižnicami knižnično-informačný systém Jagelonskej univerzity. Knižnica má v súčasnosti takmer 4,5 milióna kníh, periodík a ďalších dokumentov zo všetkých vedných odborov, prevažujú však dokumenty zo spoločensko-vedných a prírodovedných odborov s dôrazom na literárne vedy, jazykovedu, vedy o umení a religionistiku. Knižnica, aj vzhľadom na svoju históriu, má rozsiahle zbierky rukopisov, starých tlačí a inkunábulí. Podľa základných štatistických údajov, uvedených na webovej stránke knižnice <http://www.bj.uj.edu.pl>, mala knižnica v roku 2007 28 500 registrovaných čitateľov, ktorí si v roku 2007 požičali na prezenčné a absenčné štúdium 675 tisíc knižničných jednotiek.

Začiatky knižnice siahajú do 14. storočia. Po rokoch hlbokkej politickej a hospodárskej krízy v 16. a v 17. storočí nastal po roku 1740 razantný rozvoj univerzity a knižnica sa stala jej pýchou. Najväčší rozkvet dosiahla knižnica za vedenia Karola Estreichera (1868–1905), tvorcu Poľskej národnej bibliografie. Počas jeho pôsobenia sa začalo so systematickým dopĺňovaním poloník; knižnica s názvom Bibliotheca Patria získala charakter národnej knižnice. Po druhej svetovej vojne už dopĺňala Jagelonská knižnica poloniká na základe povinného výtlačku. Prelomovým rokom je rok 1969, odvtedy knižnica získava na základe zákona o povinnom výtlačku do knižničného fondu dva exempláre, z toho jeden exemplár je konzervačný. Knižnica vydáva od roku 1949 Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej, ktorý získava od roku 1959 UKB výmenou.

Posledné dve desaťročia 20. storočia sú pre Jagelonskú knižnicu zásadné. Z klasickej knižnice sa postupne pretvorila na modernú knižnično-informačnú inštitúciu. Najdôležitejšiu zmenu predstavovalo masívne nasadenie výpočtovej techniky, elektronizácia katalógov a služieb. Vďaka nadácii A. Mellona knižnica zakúpila automatizovaný knižničný systém VTLS (Virginia Technology Library System).

Univerzitná knižnica v Bratislave a Jagelonská knižnica mali medzi sebou vždy nadštandardné kontakty. Prvé kroky po príchode do Krakova preto viedli práve do tejto knižnice. Očakával nás pán Ryszard Juchniewicz, ktorý pôsobil viac rokov ako námestník riaditeľa Jagelonskej knižnice a pani Aleksandra Cieslar-Korfel, námestníčka riaditeľa pre administratívu.

Na úvod predniesol pán Juchniewicz vo vynikajúcej slovenčine základné informácie o histórii knižnice, jej úlohách, pôsobení a perspektívach ďalšieho rozvoja. Ukázal sa aj ako znalec slovenského knihovníctva a upozornil na mnohé paralely medzi Jagelonskou knižnicou a UKB.

Obidve knižnice sú vrcholné vedecké a vzdelávacie inštitúcie. Sú univerzálne štátne vedecké knižnice s celoštátnou pôsobnosťou. Zameriavajú sa na knižničnú, informačnú, bibliografickú, vedeckovýskumnú a kultúrno-vzdelávaciu činnosť, majú rad funkcií národnej knižnice. Či Jagelonská knižnica a či UKB, obidve majú právo povinného výtlačku, získavajú dva exempláre, z toho jeden exemplár slúži ako konzervačný. Dokonca obidve knižnice využívajú ten istý automatizovaný knižnično-informačný systém. Jagelonská knižnica je, na rozdiel od UKB, súčasťou univerzity a jej zriaďovateľom je poľské ministerstvo školstva. Pán Juchniewicz s humorom konštatoval, že najväčší rozdiel medzi našimi inštitúciami vidí vo výške poplatkov – platieb za aktiváciu do knižničného systému, sankčných poplatkov a poplatkov za služby.

Po úvodnej prednáške, ktorá sa konala v novej konferenčnej sále, nás hostitelia rozdelili do dvoch skupín. Postupne sme prešli jednotlivé budovy a najzaujímavejšie pracoviská knižnice. Budovy knižnice sa stavali v troch etapách. 9-poschodová budova knižnice na ulici Adama Mickiewicza pochádza z 30-tych rokov minulého storočia. V 60-tych rokoch sa k tejto budove pristavila ďalšia s menšou kapacitou. V súčasnosti prebieha v tomto komplexe, kde sa dnes nachádzajú niektoré špeciálne pracoviská, študovne, vrátane uchovávaní a sprístupňovania historických fondov, postupná rekonštrukcia za plného chodu prevádzky knižnice. V rokoch 1995 – 2001 bola pristavená na voľnom pozemku, podľa projektu architekta Romualda Loegiera, nová, 10-poschodová budova. Táto budova použitými materiálmi, farebne a dispozične nadväzuje na staršie budovy a vytvára s nimi jeden celok. Úžitková plocha knižnice je takmer 32 tisíc^m². V komplexe knižnice sa nachádza 10 všeobecných a špeciálnych študovní, sála katalógov, požičovňa, knižničné sklady, 2 výstavné sály a konferenčná miestnosť. V novej budove je klimatizácia, špeciálne protipožiarne zariadenie a systém ochrany dokumentov pred krádežou. Dokumenty zo skladu prichádzajú na špeciálnom dopravníku, ktorý je riadený elektronicky. Dopravník Unicar Telelift je špičkové nemecké zariadenie, ktoré dokáže z rôznych skladových miest dopraviť dokumenty buď do požičovne alebo do vybranej študovne.

Postupne sme prešli najzaujímavejšími pracoviskami knižnice. Fascinujúci bol pohľad zo vstupných priestorov na presklené knižničné sklady s kompaktnými regálmi. Vstup do študovni je možný len s čitateľským preukazom – čipovou kartou. Okrem príručných knižníc sú v každej študovni počítače s pripojením na internet. V Jagelonskej knižnici nemá čitateľ priamy prístup ku knižničnemu fondu. Dokumenty sa objednávajú zo skladov a sú k dispozícii po 30 minútach až hodine. Prichádzajú dopravníkom. Študovňa vedeckých pracovníkov a učiteľov má napríklad 38 študijných miest. Okrem toho je v študovni k dispozícii aj 8 kabín na individuálne štúdium, ktoré si môžu učitelia univerzity prenajať na pol roka.

Jednou z najnovších študovní je Európska študovňa s knižnicou Britskej rady a Rakúskej knižnice; takto koncipované zahraničné knižnice má aj UKB.

Najpopulárnejšou medzi čitateľmi knižnice je hlavná študovňa, ktorá má takmer 220 študijných miest. Nachádza sa v starej budove knižnice, má špecifickú atmosféru, ktorú vytvára funkcionalistický nábytok, stolíky s lampami a priame horné osvetlenie. Po stranách študovne sa nachádza rozsiahla príručná knižnica, usporiadaná podľa starého triedenia knižnice. Študujú sa tu predovšetkým dokumenty – knihy a periodiká určené na prezenčné štúdium. V študovni sa momentálne realizujú niektoré rekonštrukčné práce.

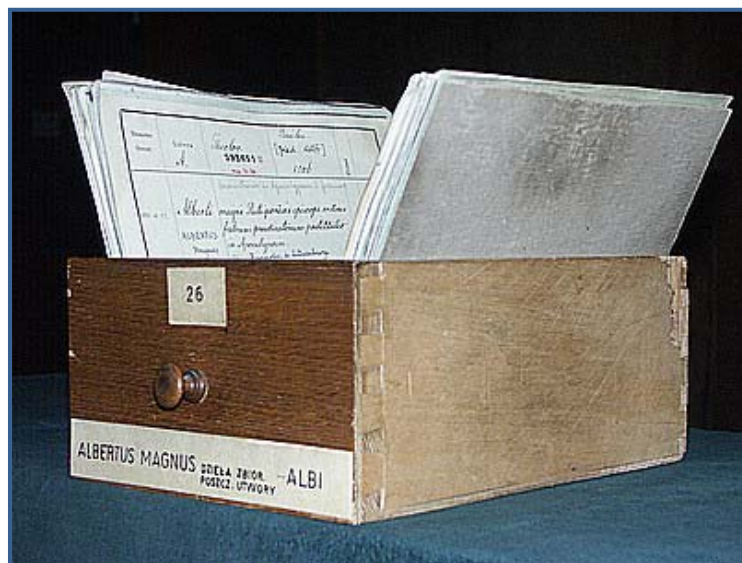

Súčasťou prehliadky knižnice bola aj návšteva čitateľských katalógov v hale katalógov. Elektronický katalóg je prístupný na adrese: <http://www.bj.uj.edu.pl/uj/katalog>.

Umožňuje prístup cez webovú stránku k záznamom o knihách, nadobudnutých po 1. januári 1994, knihách vydaných v Poľsku od roku 1990 a čiastočne aj k periodikám. Veľká časť knižničných fondov je prístupná len cez lístkové katalógy, k dispozícii je katalóg kníh, vydaných od roku 1950 do roku 1993, katalóg periodík – poľské tituly do roku 1994 a zahraničné tituly do roku 1949. V druhej časti haly katalógov sa nachádza systematický a predmetový katalóg. Podobne ako UKB, ide aj Jagelonská knižnica cestou skenovania historických katalógov. Tzv. starý katalóg, menný katalóg najstarších tlačí knižnice, ktoré vyšli do roku 1949, je v digitálnej podobe prístupný na adrese:

<http://www.bj.uj.edu.pl/PKA/index.php>. Katalóg obsahuje okolo milióna katalogizačných lístkov o rozmere 19 x 25 cm. Uzavrel sa v roku 1949, kedy knižnica prjala nové katalogizačné pravidlá a prešla na medzinárodný formát katalogizačných lístkov.

Na záver prehliadky Jagelonskej knižnice sme sa dostali do Kliniky papiera, pracoviska deacidifikácie – neutralizácie papierových doku-

mentov. S kyslým papierom majú problémy všetky knižnice a archívy na svete, ktoré uchovávajú dokumenty, knihy, periodiká, listiny, vytlačené a písané na papieri, vyrobenom od roku 1850 až do súčasnosti. Takýto papier je po určitom čase krehký a lámavý. Na záchranu kyslého papiera sa vyvíjajú nové technológie. V Poľsku sa začal realizovať od roku 2000 vládny program pod názvom Kyslý papier, ktorého realizátormi sú okrem Jagelonskej knižnice a Jagelonskej univerzity aj Národná knižnica vo Varšave, Univerzita Mikuláša Koperníka v Toruni, Inštitút celulózy a papiera v Lodži a vedenie štátnych archívov vo Varšave. Ako prvé v Poľsku bolo v roku 2003 v Krakove sprevádzkované zariadenie na deacidifikáciu dokumentov vo vodnom prostredí firmy Neschen. V rámci programu sa vybuďovala v areáli knižnice už spomínaná Klinika papiera a inštalovali sa v nej zariadenia na neutralizáciu dokumentov v nevodnom prostredí metódou Bookkeeper. Pracovisko navštevujú za účelom získania skúseností odborníci z celej strednej Európy, vrátane zástupcov UKB, Slovenskej národnej knižnice a Slovenského národného archívu.

Všetci účastníci prehliadky pracoviska sme dostali pH ceruzku, ktorá slúži na rýchlu identifikáciu kyslosti papiera. Ceruzu vyvinuli na Jagelonskej univerzite.

Návšteva Jagelonskej knižnice bola veľmi podnetná. Pre všetkých účastníkov bolo veľkým zážitkom navštíviť knižnicu s bohatou históriou, dlhou tradíciou a s modernými a inšpirujúcimi službami. Presvedčili sme sa, že bude potrebné nadviazať na predchádzajúce dlhoročné odborné a ľudské kontakty. Výsledkom návštevy je aj návrh vedenia UKB na bližšiu spoluprácu. Sme presvedčení, že o túto spoluprácu bude záujem z oboch strán. UKB aj Jagelonská knižnica majú čo recipročne ponúknuť svojim partnerom.

PhDr. Dagmar Kleinová

POVINNÝ VÝTLAČOK VO FRANCÚZSKEJ NÁRODNEJ KNIŽNICI

Vozíky, triedenie, prírastky, spracovanie záznamov, sklady, lehoty na spracovanie, kontrola kvality... Ste práve vo Francúzskej národnej knižnici, v odbore povinného výtlačku, ktoré spracováva prírastky kníh a časopisov, dochádzajúcich práve z toho titulu. Povinný výtlačok existuje vo Francúzsku od roku 1537, bol stanovený nariadením z Montpellier, ktoré bolo vyhlásené Františkom I. Najprv bol obmedzený na knihy a periodiká, postupne sa rozširoval na všetky typy publikácií, plagáty, rytiny, audiovizuálne i elektronické dokumenty.

Odbor zhromažďuje len papier

V rámci riadenia služieb a sietí Francúzskej národnej knižnice, je odbor povinného výtlačku zodpovedný za zhromažďovanie a bibliografické spracovanie tlačovín, ktoré sa získavajú ako povinný výtlačok. /Výnimkou sú špecializované dokumenty: mapy a výkresy, hudobniny, rytiny a fotografie. Audiovizuálne dokumenty spracováva oddelenie zvlášť na to určené/. Odbor sa teda zaoberá výlučne papierom! Po katalogizácii sa monografie a periodiká dostávajú do patrimoniálnych zbierok, spravovaných tematickými oddeleniami riadenia zbierok. Odbor zabezpečuje aj ďalšie rozdelenie prebytočných exemplárov francúzskym inštitúciám, ktoré túto výhodu majú, ako i medzinárodnú výmenu.

Referáty prírastkov odboru povinného výtlačku zaznamenávajú každodenne „vydavateľské“ i „kníhtlačiarske“ povinné výtlačky regiónu Ile-de-France, knihy a periodiká. /Kníhtlačiarske povinné výtlačky získavajú knižnice v regiónoch, oprávnené dostávať takýto výtlačok/. V súčasnosti sa odovzdávajú 4 exempláre vydavateľských a 2 exempláre kníhtlačiarskych povinných výtlačkov. /Reforma nariadenia z roku 1993 predpokladá redukciu počtu odovzdaných exemplárov zo 4 na 2 pre vydavateľov a z 2 na 1 pre kníhtlačiarov. Pozmeňujúci dekrét vyšiel 15. júna 2006 – dekrét č. 2006-696 z 13. júna 2006/.

Racionalita a účinnosť sú hlavnými postulátmi, ktorými sa riadila organizácia odboru povinného výtlačku: dva referáty prírastkov – jeden pre monografie, druhý pre periodiká, dva referáty pre bibliografiu – jeden zostavuje Francúzsku národnú bibliografiu – knihy, druhý Francúzsku národnú bibliografiu – periodiká a referát pre výmenu.

Čelom k záplave prírastkov: žiadne regály = žiadne sklady!

Referáty prírastkov boli zámerne a rozumne umiestnené pri referátoch zásielok, doručovaných vnútornou trasou. Od rána prichádzajú poštové

kamióny jeden za druhým. Zamestnanci referátu zásielok ich triedia na knihy a periodiká, potom skladníci z referátu prírastkov prichádzajú s vozíkmi.

Čo je nápadné hneď pri prvom pohľade na pracovný priestor, je enormné množstvo dokumentov, ktoré prichádzajú deň čo deň a kategorická nutnosť nenechať sa nimi pohltiť. Totiž referát správy kníh dostáva každý deň asi tisíc kníh: v roku 2005 bolo zaregistrovaných 61 761 vydavateľských povinných výtlačkov, čo je viac ako 200 000 exemplárov. /Tri štvrtiny povinných výtlačkov je v 4 exemplároch; povinné výtlačky v 1 exemplári zodpovedajú dokumentom s nákladom nižším ako 300; v 2 exemplároch sa zasielajú zahraničné publikácie, rozširované vo Francúzsku; v 4 exemplároch zodpovedajú nákladu vyššiemu ako 300/.

Zo štyroch exemplárov, ktoré knižnica dostáva, jeden ide do skladov, druhý je určený pre konzervačný fond, tretí a štvrtý na výmenu. To predstavuje priemerne 5 146 zaregistrovaných publikácií mesačne, 243 dokumentov zaregistrovaných v pracovný deň. Tento priemer zahŕňa rôzne variácie: od 174 po 305 kníh zaregistrovaných denne; pracovníci tu rátajú klasicky, v bežných metroch: zvyšovanie počtu prírastkov povinným výtlačkom predstavuje ročný nárast jeden a pol kilometra.

Čo sa týka periodík, registruje sa okolo 40 000 živých titulov, čo je priemer 5 250 zväzkov za pracovný deň. Za rok došlo viac ako 1 200 000 zväzkov ako vydavateľských povinných výtlačkov a skoro 350 000 zväzkov bolo zaradených do zbierok. S takýmito číslami ani nemožno brať do úvahy bežné metre, ale ráta sa priamo v tonách: zamestnanci manipulujú ručne so šiestimi tonami zväzkov týždenne.

Vzhľadom na to obrovské množstvo, je najväznejším problémom správa takéhoto prívalu dokumentov. Prísna organizácia vládne v každej vstupnej reťazi: /15 osôb pre knihy, 24 pre periodiká/. Jedni sú pri otváraní balíkov, ďalší pri triedení periodík. Po zaevidovaní dokumenty prechádzajú k registrácii a prírastkovaniu. Pracovné priestory boli poňaté špecificky: plynulý pohyb medzi jednotlivými etapami obehu, aby sa uľahčil prechod debien a vozíkov; kancelárie, kde každý pracovník, ktorý má na starosti registrovanie, či prírastkovanie, má dostatočný priestor na pohodlné ukladanie dokumentov.

Dostatočný priestor, ale nie priestor na skladovanie! Príkaz dňa znie: byť stále v ažurite! Komplikované prípady sa ukladajú bokom, aby neprekážali bežnému návalu. Najväčšie obavy majú pracovníci tohto referátu zo štrajku pôšt alebo z uzavretia cesty.

Ak sa vyskytnú vážne problémy viacej dní za sebou, treba reagovať rýchlo, pod hrozbou, že vás zavalia dokumenty a nebudete môcť viac zavrieť dvere.

Katalogizácia

Po zaregistrovaní, knihy a nové čísla periodík postupujú na katalogizáciu: referát bibliografie kníh a časopisov je umiestnený na poschodiach. Aj tam je zjavná racionalizácia: knihy sa premiestňujú každý týždeň. Triedi sa každý štvrtok: pracovníci Francúzskej národnej bibliografie – knihy /69 osôb/ si rozdelia publikácie podľa tematických oblastí. /Katalogizátori sú rozdelení do piatich tematických skupín: dejiny a náboženstvo, spoločenské a právne vedy, veda a technika, umenie a všeobecnosti, literatúra/.

Katalogizátori vyhotovujú referenčnú katalogizáciu dokumentov, ktoré prichádzajú ako povinný výtlačok; urobia stručné záznamy, ktoré sú náplňou Národnej bibliografie-Opale a Francúzskej národnej bibliografie. Od roku 2002 sú záznamy k dispozícii on-line na stránke Francúzskej národnej knižnice a dosažiteľné tak aj pre ostatné knižnice.

Referenčná katalogizácia so systematickou kontrolou kvality sa robí v stanovených lehotách. Dostupnosť záznamov na webe vyžaduje ich rýchle prístupenie. Ani tam nie je priestor na skladovanie! Knihy na katalogizáciu sú radené chronologicky na policiach /ktorých je zámerne málo/ v kanceláriách katalogizátorov.

Spracovávanie povinných výtlačkov za bežný rok možno začať len vtedy, keď je ukončený rok predchádzajúci. Ak sa na konci roku vyskytne nejaké meškanie, nastupuje vzájomná pomoc jednotlivých pracovných skupín katalogizátorov. V roku 2005 Francúzska národná bibliografia vyprodukovala 62 377 záznamov monografií, 4 178 záznamov periodík, 2 267 záznamov zbierok a teda sa jej podarilo zaznamenať francúzsku vydavateľskú produkciu.

Bibliografia vychádza dvakrát mesačne a táto periodicita udáva tempo práce: hneď po overení monografie opúšťajú odbor povinného výtlačku a dostávajú sa do odboru zbierok, asi 2 500 diel každé dva týždne. V tejto etape zodpovednosť odboru končí a kruh sa uzatvára.

Odbor povinného výtlačku má určité kvantitatívne ukazovatele, pravidelne sledované vedením.

Paralelne, druhý exemplár monografií odchádza do Bussy-Saint-Georges /týždenne/, do konzervačného fondu a tretí a štvrtý exemplár sa dostáva každodenne do referátu výmen.

Francúzska národná knižnica postupuje ostatným francúzskym a zahraničným knižniciam prebytočné exempláre kníh a periodík, k čomu sa pridáva aj nákup na výmenu, ako aj jej vlastné publikácie. Každý rok skoro 120 000 monografií a 89 000 zväzkov periodík prechádza referátom výmen.

Úplnosť a rozmanitosť: papier odoláva!

Mohlo by sa predpokladať, že s rozvojom elektronických dokumentov a on-line systému nastane aj transfer nosičov. Predpovedali nám smrť papiera! Nielen že tradičná produkcia neklesá, ale už viacero rokov sme svedkami neustáleho rastu povinných výtlačkov, tak čo sa týka kníh ako aj seriálových publikácií. Vyplýva to zo zvyšovania vydavateľskej produkcie, pretože základ povinných výtlačkov spontánne vytvárajú vydavatelia.

Toto zvýšenie je mimoriadne zreteľné pri knihách, kde povinné výtlačky rastú pravidelne asi 15 rokov; hranica 50 000 bola prekročená v roku 1999. V roku 2002 to bolo 53 155 povinných výtlačkov; v 2003-om 55 302; 2004 – 60 972 a v roku 2005 – 61 761!

Od roku 1945 prírastky vydavateľským povinným výtlačkom predstavujú 1 917 080 titulov.

Analýza štatistiky Francúzskej národnej bibliografie ukazuje za posledných 15 rokov veľkú stabilitu podľa disciplín: literatúra predstavuje viac ako 35% vydavateľskej produkcie, história a geografia 12%. Pri podrobnejšej analýze podľa disciplín alebo podľa kategórie dokumentov, možno badať určitý obrat, najmä nárast krásnej literatúry, vlastných vydaní, vreckových a „klubových“ vydaní, príručiek a bedekrov a pokles vedeckej literatúry.

Vo všeobecnosti, počet reedícií narastá, životnosť jedného titulu je čím ďalej kratšia. Oblasti, ktoré majú vzrastajúci charakter: literatúra pre mládež, komiksy, japonské kreslené seriály, autobiografie, genealógia, miestna história, spoločenské vedy, spoločenské otázky, pedagogika, kuchyňa, životný štýl, dekoratívne umenie, informatické príručky, východné náboženstvá. Pokles je badateľný pri vede a technike a pri všeobecnostiach.

Široká škála zasielateľov

Zasielatelia reprezentujú tiež veľkú rozmanitosť: v roku 2005, 6 419 zasielateľov /z ktorých bolo 2 692 nových, čo je viac ako 40%/ zaslalo najmenej jeden dokument za rok ako vydavateľský povinný výtlačok. Analýza rozdelenia počtu aktívnych zasielateľov v porovnaní s počtom povinných výtlačkov realizovaných v roku 2005 predstavuje veľmi kontrastný stav, charakteristický pre povinný výtlačok: skoro polovica aktívnych zasielateľov v roku 2005 odovzdala len jeden dokument. Táto široká reprezentácia mikroedícií /príležitostní vydavatelia, združenia, vydavatelia vlastných diel.../ predstavuje jednu zo špecifickostí zbierok, ktoré sa vytvárajú na základe povinného výtlačku. Paralelne možno tiež zistiť, že menej ako 2% zasielateľov /takých, ktorí uložili viac ako 101 dokumentov/ zabezpečuje viac ako 40% povinných výtlačkov, ktoré sú výsledkom práce veľkých obchodných vydavateľov so silnou produkciou.

Dalo by sa predpokladať, vzhľadom na obrovské množstvo dokumentov, že by mohlo dôjsť k určitému výberu, dokonca k selekcii! Vôbec nie! Úplnosť stále zostáva cieľom zbierky a ona zďaleka nie je pasívna. Skupina knihovníkov je poverená vydavateľským dozorom, to znamená zabezpečením úplnosti zbierky overiac, že existujúce povinné výtlačky sú úplné a nie sú v nich medzery. Táto skupina je tiež, a najmä, poverená zistiť, čo nebolo zaslané ako povinný výtlačok. Vydavateľský dozor „privezie“ skoro 12% zbierky, pretože v roku 2005 týmto spôsobom pribudlo 6 937 monografií.

Tlač žije

Čo sa týka periodík, viac rokov možno pozorovať veľkú stabilitu, povinných výtlačkov je priemerne 330 000 ročne. Tlačená vydavateľská produkcia je stále aktívna, pretože každý rok sa zaregistruje asi 4 000 nových titulov. Paralelne dochádza aj k ukončeniu vychádzania alebo sa obnoví vychádzanie zaniknutého titulu. Rozmanitosť publikácií, dochádzajúcich ako povinný výtlačok, je prekvapivá: popri obrázkovej tlači, vedeckých a výskumných časopisoch, získané tituly odzrkadľujú celú škálu prejavov organizácií občianskej spoločnosti, bulletiny asociácií, odborov, podnikov, radníc, politických strán.

Štatistiky Francúzskej národnej bibliografie pre seriálové publikácie dokumentujú za obdobie trinástich rokov /1993 – 2005/ niekoľko veľkých zvrátov: stabilitu filozofie, náboženstva, spoločenských vied /47% titulov/, lingvistiky a čistých vied; rozvoj novín a časopisov so všeobecným zameraním, tlače pre mládež a interných podnikových novín, silný vzostup hier a športov /15 titulov/; pokles exaktných vied a literatúry; silný pokles /z 21% na 14%/ aplikovaných vied, poľnohospodárstva, priemyslu a technológií.

Vydavateľský dozor je aktívny, aj čo sa týka periodík: opiera sa predovšetkým o reklamácie zväzkov /v roku 2005 ich bolo 12 000!/ Samotný dozor má zásluhu na tom, že do knižnice sa dostalo 164 titulov, ktoré neboli zaslané ako povinný výtlačok.

Reforma nariadenia z roku 1993

Vzhľadom na to množstvo materiálov a na všetko, čo sa zvykne nazývať dokumentačnou explóziou, Francúzska národná knižnica a Ministerstvo kultúry chceli už dlhšiu dobu zmierniť zaťaženie tak aktérov knižnej reťaze /vydavateľov, kníhtlačiarov/ ako aj zariadení, spravujúcich povinné výtlačky /Francúzska národná knižnica, ale tiež knižnice, ktorých zoznam je stanovený nariadením a ktoré dostávajú vydavateľský povinný výtlačok/.

To je zmysel reformy dekrétu z 31. decembra 1993, ktorý bol uverejnený v Úradnom liste z 15. júna 2006. Vydavateľský povinný výtla-

čok sa mení zo 4 exemplárov na 2 a kníhtlačiarsky z 2 exemplárov na 1. Francúzska národná knižnica upúšťa od uchovávaní druhého exempláru v konzervačnom fonde v Bussy-Saint-Georges. Bola navrhnutá racionalizácia prerozdelenia exemplárov s viacerými cieľmi:

- zosúladiť s predpismi využívanie prerozdelených dokumentov, ktoré sa dostali do knižnice ako povinné výtlačky /uchovávanie, popis, ďalšie rozširovanie/;
- zaviesť uchovávanie, zdieľané so sieťou partnerov Francúzskej národnej knižnice: s knižnicami dostávajúcimi kníhtlačiarsky povinný výtlačok, Národným centrom pre obrázkové seriály a obrazy v Angoulême, sieťou mesta Paríž a vysokoškolskými knižnicami. Všetky tieto inštitúcie podpíšu zmluvu s Francúzskou národnou knižnicou.

Protihodnotou zahraničných dokumentov prichádzajúcich ako výmena do fondu Francúzskej národnej knižnice nebudú viac dokumenty tvoriace povinný výtlačok, ale len publikácie tejto knižnice a dokumenty zvlášť nakúpené pre zahraničných partnerov knižnice.

Pozmeňovací dekrét umožní Francúzskej národnej knižnici žiadať povinný výtlačok počítačového súboru namiesto tlačeného dokumentu /grafického alebo fotografického/. To je mimoriadne zaujímavé, najmä čo sa týka regionálnych denníkov, s ktorými už dva roky prebieha experiment – napríklad s Populaire du Centre alebo Ouest-France.

Keď sa spustí táto reforma, nával dokumentov sa bude deliť na dve časti. Ale určite nie práca: počet dokumentov popísaných vo Francúzskej národnej bibliografii zostane rovnaký. Prerozdelenie dokumentov na základe uváženeho postupu bude vyžadovať zo strany pracovníkov referátu pre výmenu prieskum dokumentov, presahujúci obyčajné triedenie.

Napriek technologickému vývoju je isté, že oddelenie povinných výtlačkov bude ďalej vládnuť nad masou papiera. A to je aj dobré, pretože riadiť také oddelenie, ako je oddelenie povinných výtlačkov, je paradoxne oddychové: úlohy sú jasné a konkrétne, hlavná činnosť nezávisí od rozpočtovej arbitráže a cieľom je dostať čo možno najskôr dokumenty – povinné výtlačky kolegom do odboru fondov. Nech už je ich postavenie v článku reťazca akékoľvek, pracovníci vidia francúzsku vydavateľskú produkciu v celej jej rozmanitosti. Každý môže, keď chce, listovať v dokumentoch a napriek neustávajúcemu návalu a rôznym ukazovateľom, ukradnúť si niekoľko minút na čítanie. Veď aj preto, okrem iného, si ľudia vyberajú povolanie knihovníka.

Oddelenie povinných výtlačkov Francúzskej národnej knižnice v roku 2005 :

- 166 pracovníkov
- 63 547 povinných výtlačkov monografií /vydavateľských a kníhtlačiarenských/; 212 002 exemplárov
- 350 367 povinných výtlačkov periodík /vydavateľských a kníhtlačiarenských/; 1 262 083 exemplárov
- 4 119 nových titulov periodík; asi 40 000 živých titulov
- 62 377 bibliografických záznamov vo Francúzskej národnej bibliografii – knihy
- 6 445 bibliografických záznamov seriálových publikácií publikovaných vo Francúzskej národnej bibliografii – seriálové publikácie
- 27 088 záznamov autorít vytvorených pre národnú bibliografiu BN-Opale Plus
- 85 251 diel, ktoré vyšli vo Francúzsku, 10 885 v zahraničí

HELLER, Danièle. Le dépôt légal ou comment aimer le papier d'un amour fou! /Povinný výtlačok alebo ako milovať papier šialenou láskou/. Bulletin des bibliothèques françaises, 2007, č. 4, s. 5 – 9.

Preložené z francúzštiny
/upravené a krátené/

PRI ŽIVOTNOM JUBILEU PhDr. JÁNA MOLNÁRA

Začiatkom tohto roku oslávil životné jubileum niekdajší dlhoročný pracovník Univerzitnej knižnice v Bratislave, PhDr. Ján Molnár. Pri tejto príležitosti vyšiel o ňom v časopise Kalvínske hlasy článok s názvom Jubileum duchovného (2).

Z názvu článku i časopisu, v ktorom bol uverejnený, je zrejmé súčasné pole pôsobnosti jubilanta. Viaže sa k reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a jej náplňou je duchovná služba a výchova kandidátov na duchovnú službu v tejto cirkvi: PhDr. J. Molnár pôsobí ako duchovný v Reci-Boldogu a je dekanom Reformovanej teologickej fakulty Univerzity Jánosa Selyeho v Komárne.

V našom príspevku sa chceme obzrieť do minulosti a krátko sa oboznámiť s predchádzajúcim pôsobením jubilanta. V tomto retrospektívnom pohľade sa jeho činnosť črtá pomerne široko; pracovno-profesijný životopis zaplňa práca knihovníka a bibliografa, práca orientalistu-arabistu a odborníka so znalosťou ďalších jazykov, pedagóga a organizátora, činného v službách Univerzitnej knižnice v Bratislave i inde.

PhDr. Ján Molnár sa narodil 16. januára 1938 v obci Mikula (Želiezovce). Po maturite na jedenásťročnej strednej škole (1956) a dvojročnej robotníckej „praxi“ mohol začať študovať na vysokej škole. V rokoch 1958 – 1963 absolvoval štúdium na Komenského evanjelickej bohosloveckej fakulte v Prahe. Vo vysokoškolskom štúdiu neskôr pokračoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a to štúdiom arabčiny; ukončil ho roku 1968 štátnou skúškou. Arabčine, resp. arabistike sa venoval po celý ďalší život. V študijnej rovine formou rigorózneho pokračovania, po završení ktorého získal roku 1974 titul doktora filozofie (PhDr.); za tému i názov svojej rigoróznej práce si zvolil *Rétorické diela al-Farábího*. V praktickej rovine pracoval s arabčinou v zamestnaní i mimo neho ako katalogizátor a bibliograf, prekladateľ, tlmočník, odborný publicista a i.

Do praxe vstúpil J. Molnár ako kaplán vo farnosti reformovanej cirkvi v Bratislave (1965). Prvého augusta 1967 sa stal pracovníkom Univerzitnej knižnice v Bratislave. V službách knižnice zotrval do 31. januára 1992 v riadnom pracovnom pomere, následne pracoval v knižnici až do konca roku 1993 ako externista. V tom čase pôsobil už aj ako vysokoškolský pedagóg (na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského prednášal religionistiku) a postupne prešiel do služieb reformovanej cirkvi.

Takpovediac vstupnou výbavou J. Molnára pri príchode do Univerzitnej knižnice boli jeho široké jazykové znalosti. Okrem niekoľkých živých európskych jazykov (maďarčiny, ruštiny, nemčiny, francúzštiny) a arabčiny ovládal aj latinčinu a v obmedzenom rozsahu starú gréčtinu a starú

hebrejčinu. Knihovnícke vzdelanie si dopĺňal formou mimoškolského štúdia. Počas takmer 25-ročného pobytu v knižnici prešiel niekoľkými pracoviskami; na každom vykonal veľa prospešnej práce.

Prvým pracoviskom J. Molnára v Univerzitetnej knižnici bol úsek retrospektívneho doplňovania a rezervných fondov v oddelení doplňovania fondov (1967 – 1972); od októbra 1968 bol vedúcim tohto úseku. Činnosť úseku zahŕňovala – ako je zrejmé z jeho názvu – dva okruhy úloh: jednak klasické retrospektívne doplňovanie (na základe excerpce bibliografických prameňov, výberu v antikvariátoch, ponúk, darov a i.) a jednak výber a spracovanie prírastkov z tzv. rezervných fondov. Rezervné fondy boli nespracované súbory konfiškátov – kníh, periodík a ďalších dokumentov zo zámockých (aristokratických), kláštorných, spolkových a i. knižníc, konfiškovaných v 40. – 50. rokoch minulého storočia. Z týchto knižníc, ktoré boli po konfiškácii pozvážané sčasti do Univerzitetnej knižnice v Bratislave, sčasti na hrad Červený Kameň a do kláštora v Marianke, sa ešte začiatkom 50. rokov predbežne vytriedili knihy a ďalšie dokumenty pre Univerzitnú knižnicu v Bratislave; v týchto tzv. rezervných fondoch sa nachádzalo niekoľko stotisíc dokumentov. K práci s nimi sa pristúpilo až začiatkom 60. rokov: robil sa z nich definitívny výber, vybrané prírastky sa akvizične spracúvali a postupovali na katalogizovanie. Súčasťou úloh úseku retrospektívneho doplňovania a rezervných fondov bolo budovanie tzv. duplikátneho fondu z publikácií nezaradených do fondov knižnice (fond sa využíval na účely propagácie, darovania a i., sčasti aj na účely výmeny).

V čase príchodu J. Molnára bol vypracovaný a schválený dokument zásadného významu pre akvizičnú prácu – prvé komplexné Zásady doplňovania fondov Univerzitetnej knižnice v Bratislave. Precizovali sa v nich princípy akvizičnej politiky knižnice, kritériá pre výber a zaraďovanie dokumentov do jej fondov a spôsob akvizičného spracovania prírastkov. Uvedenie týchto zásad do života, ich aplikácia v praxi, boli súčasťou úloh J. Molnára. Nadväzne bolo treba aktualizovať pracovné postupy a vypracovať nové, pre doteraz nespracúvané druhy a typy dokumentov.

Po piatich rokoch práce v oddelení doplňovania fondov, v jeho úseku retrospektívneho doplňovania a rezervných fondov, prešiel J. Molnár v októbri 1972 do oddelenia spracovania fondov (neskoršie oddelenie katalogizácie). Základné okruhy jeho úloh tvorila katalogizácia literatúry v orientálnych jazykoch a písmach (vykonával ju už aj v predchádzajúcom období a rovnako aj po odchode z oddelenia katalogizácie – prakticky po celý čas svojho pôsobenia v Univerzitetnej knižnici v Bratislave) a spolupráca na katalogizácii vyše sedemtisíc zväzkového historického fondu – knižnice biskupa Lorenza von Schlaucha. Ďalej to bola redakcia služobného systematického katalógu a konzultantská služba v generálnom kata-

lógu. V jeho popisoch práce sa tiež uvádza katalogizácia mikrofilmov, budovanie geografického katalógu starých tlačí a niektoré ďalšie úlohy.

V období pobytu v oddelení katalogizácie (1972 – 1976) začal J. Molnár pracovať na tvorbe bibliografického katalógu orientálnych tlačí (arabských, tureckých a perzských) z knižnice sarajevského učenca Safveta bega Bašagića. (Bašagićovu knižnicu získala Univerzitná knižnica ešte roku 1924. Ako prvý sa spracoval katalóg jej rukopisnej časti, bol vydaný roku 1961. Rukopisná časť knižnice bola neskôr zapísaná do registra svetového kultúrneho dedičstva UNESCO Pamäť sveta). Na tejto úlohe pracoval až do konca 70. rokov. Že to bola úloha neľahká, netreba azda osobitne zdôrazňovať. Spracúvaný súbor pozostával z vyše 350 zväzkov tlačí z rokov 1729 – 1923. Obsahovali 496 diel rozmanitého tematického zamerania; z nich viac ako dve tretiny tvorili diela v tureckom jazyku. Aj keď bol už k dispozícii do latinskej abecedy prepísaný skrátený popis tlačí, jazykové problémy tým zďaleka neboli vyriešené. Spolu s ich zvládnutím práca na úlohe vyžadovala dôkladne sa oboznámiť s dejinami kníhtlače, knižnej kultúry a literatúry v tureckej Osmanskej ríši i širšie v islámskom svete. Nemenej závažné boli problémy metodologické: išlo o bibliografické spracúvanie orientálnych starých tlačí, na Slovensku vôbec prvé, pričom aj v ďalších európskych krajinách bolo s podobnými projektmi pomerne málo skúseností. Vďaka rozsiahlemu štúdiu odbornej literatúry, konzultáciám s odborníkmi i využitiu iných, doslova všetkých dostupných možností a rovnako aj vďaka vlastnej odbornej zdatnosti, sa J. Molnár dokázal s touto náročnou úlohou úspešne vysporiadať.

Základným výstupom z úlohy bol súpis tlačí, resp. diel, nachádzajúcich sa v týchto tlačiach. Usporiadaný bol na jazykovom princípe (v osobitných častiach sa uvádzali arabské tlače, turecké tlače a perzské tlače) a ďalej (v rámci týchto častí) abecedne-autorsky. Pri popise jednotlivých tlačí a diel sa okrem povinných údajov uvádzali aj ďalšie informácie, týkajúce sa ich pôvodcov, obsahu, formálnych príznakov a pod. Zbierku tlačí ako celok chcel J. Molnár predstaviť z viacerých aspektov spracovaním registrov. Pendantom k jazykovo a autorsky usporiadanému súpisu tlačí, resp. diel, boli registre ich názvov. Ďalšie registre poskytovali prehľad o skladbe zbierky podľa tematiky (systematický register), podľa miest vydania a tlačiarní, podľa rokov vydania tlačí, provenienčný register zasa predstavoval predchádzajúcich vlastníkov tlačí. K takto spracovanému bibliografickému katalógu napísal J. Molnár rozsiahlu štúdiu. Doplnil ho tiež reprezentatívnou obrazovou prílohou.

Dielo, vybavené cudzojazyčnými resumé, bolo vydané roku 1980 pod názvom *Orientálne tlače z knižnice Safveta bega Bašagića v Univerzitnej knižnici v Bratislave* (4). Štúdia *Začiatky kníhtlače v Osmanskej ríši a Bašagićova knižnica* vyšla aj ako separát (5).

V tom čase už J. Molnár pracoval v bibliograficko-informačnom oddelení. Pracovníkom tohto oddelenia sa stal ešte v septembri 1976

a nasledujúcich takmer desať rokov tam viedol odborný referát neslovanskej filológie. Na rozdiel od predchádzajúcich pracovísk, špecializovaných na jednotlivé okruhy alebo druhy knižničných činností (akvizičnú prácu, katalogizáciu a tvorbu katalógov), práca odborného referenta v bibliograficko-informačnom oddelení zahrnovala viaceré, resp. takmer všetky okruhy knižničných činností v zameraní na príslušné vednoodborové disciplíny, v danom prípade na neslovanské jazyky, literatúry a ich vednú nadstavbu (jazykovedu a literárnu vedu).

Odborný referent J. Molnár sa podieľal na akvizičnej práci navrhovaním titulov na dopĺňovanie fondov. Predpokladalo to priebežne sledovať zahraničné národné bibliografie, vydavateľské katalógy a ďalšie pramene. Z oddelenia katalogizácie dostával menšie skatalogizované prírastky zo svojich odborov na vecnú katalogizáciu (systematickú a predmetovú). Ročne to bolo niekoľko tisíc dokumentov, s vysokým podielom zahraničnej literatúry takmer vo všetkých európskych jazykoch. Bolo treba oboznámiť sa s ich obsahom, zatriediť ich a označiť klasifikačnými indexmi, spracovať k nim predmetové heslá. Systematická katalogizácia sa pritom vykonávala podvojne: podľa klasifikačného systému používaného v knižnici – Knižnícko-bibliografického triedenia (KBT) pre katalógy knižnice a podľa Medzinárodného desatinného triedenia (MDT) pre celoslovenský súborný bulletin Prírastky zahraničných kníh. Nadväznými úlohami bola starostlivosť o príslušné časti systematických katalógov a príručných knižníc v študovniach.

Ďalší okruh činnosti odborných referentov predstavovali služby používateľom: poradenské a informačné služby podľa zadaných požiadaviek (tvorba rešerší, adresné rozširovanie informácií a i.), ale aj iniciatívne aktivity propagačného, kultúrno-vzdelávacieho a odborného charakteru (príprava výstaviek a výstav, prednášok, tzv. dní informácií, príprava bibliografických a iných materiálov k podujatiam). Tento druh aktivít J. Molnára ilustruje napr. bibliografický materiál („leták“), spracovaný k výstave o básnikovi Jánovi Hollom pri príležitosti jeho výročia (14).

Významné miesto v činnosti odborných referentov zaujímala bibliografická práca. V 70. – 80. rokoch jedným z nosných bibliografických projektov Univerzitnej knižnice v Bratislave bolo spracúvanie bibliografií prekladov zahraničnej literatúry. Išlo o spoločný projekt Univerzitnej knižnice v Bratislave a Slovenského ústredia knižnej kultúry. Projekt, premietnutý do rovnomennej edície, mal dokumentovať prekladanie a vydávanie odbornej a umeleckej literatúry z jednotlivých krajín na Slovensku od roku 1945. Edícia popri prvotnom propagačno-prezentačnom poslaní plnila aj dôležité poslanie informačné a poznávacie. Bibliografie sa spracúvali podľa jednotnej metodiky. Odbornému referentovi pre filologické disciplíny J. Molnárovi pripadlo v realizácii tohto projektu jedno z kľúčových miest. Participoval na ňom siedmimi samostatne spracova-

nými titulmi (7-11, 16, 19) a pri ďalších dvoch tituloch ako spoluautor (15, 20).

V okruhoch svojich činností a úloh sa J. Molnár podieľal, podobne ako ostatní odborní referenti, na výskumných úlohách knižnice, zameraných na problematiku knižnično-informačnej práce. V rámci rezortnej výskumnej úlohy Optimalizácia aplikovanej klasifikačnej schémy sovietskeho Knižnícko-bibliografického triedenia – KBT išlo o dopracovanie schémy pre oddiel W. Filologické vedy. Umelecká literatúra a predmetového registra k schéme. Pre ústavnú úlohu Zefektívnenie vedecko-informačných služieb Univerzitetnej knižnice v Bratislave poskytoval požadované podklady.

V rámci referátu pre neslovanskú filológiu, alebo presnejšie, nad rámec tohto referátu, vykonával J. Molnár funkciu referenta pre arabistiku, resp. orientalistiku. Arabčine sa venoval aj mimo svojho pracoviska: v Inštitúte zahraničného obchodu, v jeho doškoľovacom stredku, pôsobil ako externý učiteľ arabčiny. Začiatkom roku 1986 požiadal v Univerzitetnej knižnici v Bratislave o poskytnutie jednoročného neplateného voľna: v službách podniku zahraničného obchodu Polytechna sa chystal vycestovať do Iraku. V Abú Ghraibe pracoval ako tlmočník a kontaktná osoba medzi pracovníkmi Doprastavu, ktorý tam realizoval veľkú stavebnú zákazku a irackými investormi, resp. úradmi.

Po návrate z Iraku nastúpil J. Molnár v apríli 1987 v knižnici do odboru knižničných fondov. Bol zaradený do výskumného tímu pre celoslovenskú úlohu Aktualizácia knižničných fondov z hľadiska previerky a vyradovania; okrem toho mal v pracovnej náplni vykonávanie revízie fondov. V práci na výskumnej úlohe sa podieľal iba v jej prvej, študijno-prieskumovej fáze (18). Už v nasledujúcom roku totiž opätovne vycestoval do Iraku a vrátil sa až koncom roku 1990.

Tentoraz sa vracal síce do bibliograficko-informačného odboru, no už na iné pracovisko – do kabinetu rukopisov, starých a vzácných tlačí. Počas jedného roka, ktorý tam odpracoval s plným pracovným úväzkom a ďalších dvoch rokov so skráteným úväzkom, participoval na všetkých činnostiach vykonávaných v kabinete, od budovania a spracovania jeho fondov cez propagáciu a prezentáciu týchto fondov, služby, až po prácu na výskumnej úlohe Tlač 16. storočia vo fondoch Univerzitetnej knižnice v Bratislave; práca na tejto úlohe sa však ešte len rozbiehala. Potenciálnou úlohou pre J. Molnára bol výskum a spracovanie vyše tisícdivesto zväzkového fondu judaík – zbierky hebrejských a hebrejsko-nemeckých tlačí slovenskej proveniencie. Jeho odchodom zo služieb Univerzitetnej knižnice v Bratislave koncom roku 1993 sa aj táto úloha odsunula do úzadia.

Už v úvodnej časti nášho príspevku sme uviedli, že PhDr. Ján Molnár počas svojho pôsobenia v Univerzitetnej knižnici v Bratislave vyko-

nal pre túto knižnicu veľa prospešnej práce. Uznanie si zasluhuje celá jeho práca knihovníka a bibliografa.

Mimoriadne záslužná je táto jeho práca vo vzťahu k orientálnym fondom. Reprezentuje ju predovšetkým odborné spracovanie zbierky tlačí z Bašagičovej knižnice – úloha, ktorá čo do obsahovej náročnosti, i čo do úrovne realizácie a kvality výstupného produktu (katalógu) má všetky atribúty náročného vedeckého výskumu. Dielo *Orientálne tlače z knižnice Safveta bega Bašagića v Univerzitetnej knižnici v Bratislave* popri svojich elementárnych funkciách katalógu knižničného fondu a bibliografického prameňa (zdroja) predstavuje seriózne východisko pre ďalšiu prezentáciu celej Bašagičovej zbierky, ktorej význam vzrástol najmä po zničení zbierok Národnej knižnice Bosny a Hercegoviny v Sarajeve pri požiari začiatkom 90. rokov minulého storočia a kvalitný podklad pre digitalizáciu zbierky.

Orientálnym fondom a dokumentom Univerzitetnej knižnice venoval J. Molnár pozornosť aj širšie, prezentoval ich z rozličných aspektov a rozličnými formami (prednáškovou a lektorskou činnosťou a pod.). V ucelenom prehľade ich predstavil v dvoch štúdiách, napísaných začiatkom 90. rokov pre Bulletin Univerzitetnej knižnice v Bratislave (21, 22).

Prostredníctvom týchto i ďalších aktivít približoval verejnosti svet knižnej kultúry Orientu, osobitne svet islámskej kultúry a upriamoval pozornosť na problematiku práce s orientálnymi fondmi a tlačami v knižniciach a knižničnovednom výskume; publikoval o tom aj v knihovníckej tlači (12, 17).

Celá jeho práca na tomto poli, či už vykonávaná v rámci pracovných úloh alebo mimo ich rámca, či už zacielená na fondy a dokumenty Univerzitetnej knižnice v Bratislave alebo širšie, svojou jedinečnosťou a dosahom mala a má nadinštitucionálne parametre a priekopnícky charakter.

Mimo inštitucionálneho rámca sa rozvíjala lektorská a pedagogická práca J. Molnára. Bola zameraná zväčša na výuku cudzích jazykov: arabčiny a maďarčiny. Spomenuli sme už, že pôsobil ako externý učiteľ v doškološovacom stredisku Inštitútu pre zahraničný obchod a neskôr aj na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Spolupracoval s Výchovno-vzdelávacím strediskom Matice slovenskej (bolo to doškološovacie stredisko pre knižničných pracovníkov) a podieľal sa na tvorbe učebných textov pre prácu so starými tlačami (13). Vyučoval tiež v jazykových kurzoch pri obvodných kultúrnych strediskách v Bratislave.

Ako pracovník Univerzitetnej knižnice v Bratislave sa PhDr. Ján Molnár zapísal do dejín knižnice nielen svojimi pracovnými úlohami, ale aj spoločenskými a záujmovými aktivitami: ako neúnavný organizátor športového života v knižnici a účastník turistických a športových podujatí, pravidelných brannošportových pretekov a stolnotenisových súťaží pracovníkov Univerzitetnej knižnice a Matice slovenskej (3). Bol zakladateľom pobočky Zväzarmu v knižnici a jej dlhoročným predsedom.

S úctou a vďakou si pripomínáme prácu PhDr. Jána Molnára pre Univerzitnú knižnicu v Bratislave i jeho ďalšiu, celoživotnú prácu. Jubilantovi želáme spolu s dobrým zdravím elán a veľa tvorivých síl do ďalších rokov.

Pramene a literatúra

- (1) Interné materiály Univerzitetnej knižnice v Bratislave. Správy o činnosti Univerzitetnej knižnice v Bratislave 1960 – 1992.
- (2) Jubileum duchovného / I.a. In: *Kalvínske hlasy*. – Roč. 79, č. 3 (2008), s. (8).

Súpis prác PhDr. Jána Molnára (1977 – 1992)

- (3) Bodka za teoretickým športom v U(niverzitetnej) K(nižnici) / ..., Tomáš Toček. In: *Chýrnik*. – Roč. 1, č. 1 (1977), s. 10.
- (4) *Orientálne tlače z knižnice Safveta bega Bašagića v Univerzitetnej knižnici v Bratislave : čiastkový katalóg*. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1980. 94, 320 s. 64 obr. príl. Rus., nem., franc. resumé. – Edícia Katalógy Univerzitetnej knižnice, č. 9/1976.
Ref.:
  - (4a) Molnár, Ján. Orientálne tlače z knižnice Safveta bega Bašagića v Univerzitetnej knižnici v Bratislave / Ján Pauliny. In: *Knižnice a vedecké informácie*. – Roč. 13, č. 3 (1981), s. 129-131.
  - (4b) Orientálne tlače z knižnice Safveta bega Bašagića v Univerzitetnej knižnici v Bratislave / VK (=Vojtech Kopčan). In: *Historický časopis*. – Roč. 30, č. 5 (1982), s. 778-779.
- (5) *Začiatky kníhtlače v Osmanskej ríši a Bašagićova knižnica*. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1980. – 94 s., 64 obr. príl. – Separát z publikácie *Orientálne tlače z knižnice Safveta bega Bašagića v Univerzitetnej knižnici v Bratislave*.
- (6) Správa zo študijnej cesty do NDR v dňoch 6. 10. – 11. 10. 1980. In: *Správy zo študijných ciest knihovníkov do zahraničia : výťahy (22)*. – Martin : Matica slovenská, 1981. – S. 76-81.
- (7) *Literatúra Veľkej Británie na Slovensku 1945 – 1976 : bibliografia prekladov*. – Bratislava : Slovenské ústredie knižnej kultúry; Univerzitná knižnica (vo vydav. ALFA), 1982. – 221 s. – Edícia Bibliografie prekladov zahraničnej literatúry.
- (8) *Literatúra Spojených štátov amerických na Slovensku 1945-1976 : bibliografia prekladov*. – Bratislava : Slovenské ústredie knižnej kultúry; Univerzitná knižnica (vo vydav. ALFA), 1984. – 213 s. – Edícia

Bibliografie prekladov zahraničnej literatúry.

Ref.:

- (8a) Literatúra Spojených štátov amerických na Slovensku 1945 – 1976; Literatúra Spolkovej republiky Nemecka na Slovensku 1950 – 1976; Rakúska literatúra na Slovensku 1945 – 1976 / Ľudmila Sedláková. In: *Knižnice a vedecké informácie*. – Roč. 17, č. 4 (1985), s. 185-186.
- (9) *Literatúra Spolkovej republiky Nemecka na Slovensku 1950 – 1976 : bibliografia prekladov*. – Bratislava : Slovenské ústredie knižnej kultúry; Univerzitná knižnica (vo vydav. ALFA), 1984. – 69 s. – Edícia Bibliografie prekladov zahraničnej literatúry.
Ref.:
Literatúra Spojených štátov amerických na Slovensku 1945 – 1976; ... Pozri záznam č. (8a)
- (10) *Literatúra Švajčiarska na Slovensku 1945 – 1976 : bibliografia prekladov*. – Bratislava : Slovenské ústredie knižnej kultúry; Univerzitná knižnica (vo vydav. ALFA), 1984. – 41 s. – Edícia Bibliografie prekladov zahraničnej literatúry.
- (11) *Rakúska literatúra na Slovensku 1945 – 1976 : bibliografia prekladov*. – Bratislava : Slovenské ústredie knižnej kultúry; Univerzitná knižnica (vo vydav. ALFA), 1984. – 57 s. – Edícia Bibliografie prekladov zahraničnej literatúry.
Ref.:
Literatúra Spojených štátov amerických na Slovensku 1945 – 1976; ... Pozri záznam č. (8a)
- (12) Kníhtlač a mohamedáni. In: *Čitateľ*. – Roč. 33, č. 12 (1984), s. 440-441.
- (13) Prehľad gramatiky maďarského jazyka. In: *Problematika práce so starými tlačami 16.-18. storočia. II. časť : (Učebné texty)*. – Martin : Matica slovenská, 1984. – s. 56-113.
- (14) *Ján Hollý 1785 – 1985 : knižné vydania diel Jána Hollého a literatúra o ňom v Univerzitnej knižnici v Bratislave : bibliografický leták*. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1985. – 15 s.
- (15) *Literatúra Talianska na Slovensku 1945 – 1976 : bibliografia prekladov / ...*, Emília Holanová. – Bratislava : Slovenské ústredie knižnej kultúry; Univerzitná knižnica (vo vydav. ALFA), 1985. – 132 s. – Edícia Bibliografie prekladov zahraničnej literatúry.
- (16) *Literatúra Španielska na Slovensku 1945 – 1976 : bibliografia prekladov*. – Bratislava : Slovenské ústredie knižnej kultúry; Univerzitná knižnica (vo vydav. ALFA), 1986. – 39 s. – Edícia Bibliografie prekladov zahraničnej literatúry.

- (17) K problematike popisu mohamedánskych tlačí 18. a 19. storočia. In: *Knižničný zborník 1986*. – Martin : Matica slovenská, 1986. – S. 142 – 158. Rus., angl., nem. resumé.
- (18) *Aktualizácia knižničných fondov v maďarskej knihovníckej literatúre*. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1987. – 12, 4 s. – Výskumná správa k rezortnej úlohe Aktualizácia knižničných fondov z hľadiska previerky a vyradovania.
- (19) *Nórska, švédka, dánska a fínska literatúra na Slovensku 1945 – 1976 : bibliografia prekladov*. – Bratislava : Slovenské ústredie knižnej kultúry; Univerzitná knižnica (vo vydav. ALFA), 1987. – 79 s. – Edícia Bibliografie prekladov zahraničnej literatúry.
- (20) *Literatúra Holandska, Portugalska, Belgicka, Írska, Islandu, Grécka a latinská literatúra na Slovensku : bibliografia prekladov / Júlia Linzbothová, ...* – Bratislava : Slovenské ústredie knižnej kultúry; Univerzitná knižnica (vo vydav. ALFA), 1989. – 59 s. – Edícia Bibliografie prekladov zahraničnej literatúry.
- (21) Orientálne rukopisy Univerzitetnej knižnice. In: *Bulletin Univerzitetnej knižnice v Bratislave*. – Roč. 2, č. 2 (1991), s. 19 – 27.
- (22) Orientálne tlače Univerzitetnej knižnice. In: *Bulletin Univerzitetnej knižnice v Bratislave*. – Roč. 3, č. 1 (1992), s. 5 – 17.

Mgr. Kamila Fircáková

PODUJATIA USKUTOČNENÉ V UNIVERZITNEJ KNIŽNICI V BRATISLAVE V 1. POLROKU 2008

Január

9. 1. 2008

SONDA DO DUŠE SLOVENSKEHO HISTORIKA V DRUHEJ POLOVICI 19. STOROČIA

Z prednáškového cyklu Slovenské dejiny v 19. storočí

Prednášal: Ľubomír Lábaj

Usporiadateľ: Filozofická fakulta Univerzity Komenského

15. 1. 2008

SPEVÁCKE MATINÉ

Semestrálny koncert poslucháčov spevu

Katedry hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – hudobný kabinet,
Pedagogická fakulta Univerzity Komenského – Katedra hudobnej výchovy

16. 1. 2008

SOLÚNSKA AGENDA

A ROZŠIROVANIE EÚ O KRAJINY ZÁPADNÉHO BALKÁNU

Balkánske štúdiá, vzdelávací seminár

Prednášal: Johannes Eigner (A)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and
Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

17. 1. 2008

CHARLES GOUNOD: FAUST A MARGARÉTA

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub priateľov opery
Slovenského národného divadla

18. 1. 2008

LATINSKÁ AMERIKA A JEJ PAMIATKY

Z cyklu prednášok o svetovom kultúrnom dedičstve UNESCO

Prednášala: Alžbeta Sopuszková

Usporiadatelia: Univerzita Komenského

Bratislava, Univerzitná knižnica v Bratislave –

Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

18. 1. 2008

KOSOVO – ZÁKULISIE KONFLIKTU

Usporiadateľ: Euroatlantické centrum

25. 1. 2008

SALÓN U LISZTA

Balans na výslní

Deviata časť programového cyklu

Zlatica Puškárová, redaktorka a moderátorka TV Markíza

Andrea Bugošová, bývalá redaktorka a moderátorka STV a SRO

Branislav Ondruš, redaktor a moderátor TV JOJ

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABA

28. 1. – 1. 2. 2008

VÝSTAVA BONSAJOV A

SUISEKI

Usporiadatelia: Veľvyslanectvo
Japonska v Slovenskej republike,
Slovenská bonsajová asociácia,
Slovenská asociácia suiseki

30. 1. 2008

FENOMÉN FÚZIE POLITIKY A ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU V KRAJINÁCH BÝVALEJ JUHOSLÁVIE

Balkánske štúdiá, vzdelávací seminár

Prednášal: Norbert Mappes – Niediek (A)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and
Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

Február

6. 2. 2008

HĽADANIE SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO HRDINU V 19. A 20. STOROČÍ

Z prednáškového cyklu Slovenské dejiny v 19. storočí

Prednášal: Peter Macho

Usporiadateľ: Filozofická fakulta Univerzity Komenského

7. 2. 2008

**PERSPEKTÍVY EKONOMICKÉHO ROZVOJA
A INVESTÍCIÍ NA ZÁPADNOM BALKÁNE**

Balkánske štúdiá, vzdelávací seminár

Prednášal: Vladimir Gligorov (MK, A)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

14. 2. 2008

GIUSEPPE VERDI: RIGOLETTO

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub priateľov opery Slovenského národného divadla

21. 2. 2008

ŠPANIELSKO A JEHO KULTÚRNE DEDIČSTVO

Z cyklu prednášok o svetovom kultúrnom dedičstve UNESCO

Prednášala: Alžbeta Sopusková a Alexandra Ostertágová

Usporiadatelia: Univerzita Komenského Bratislava, Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

Podujatie pre poslucháčov Univerzity tretieho veku UK Bratislava a verejnosť

27. 2.

CHORVÁTSKO: VČERA, DNES A ZAJTRA

Balkánske štúdiá, vzdelávací seminár

Prednášala: Henriette Riegler (A)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

29. 2. 2008

SALÓN U LISZTA

Život medzi bodyčkami

Desiata časť programového cyklu

Jozef Golonka, československá hokejová legenda, Viliam Fischer, kardiológ

Braňo Hronec, hudobný skladateľ

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABa

Marec

5. 3. 2008

OD SLOVENSKEHO VEĽKOKNIEŽATSTVA K SLOVENSKEMU KRÁĽOVSTVU

Z prednáškového cyklu Slovenské dejiny v 19. storočí

Prednášal: Roman Holec

Usporiadateľ: Filozofická fakulta Univerzity Komenského

7. 3. 2008

TVORBA WEBOVÝCH STRÁNOK KNIŽNÍC

Seminár o prístupnosti webových stránok

Usporiadatelia: Slovenská národná knižnica, Krajská pobočka Spolku slovenských knihovníkov, Univerzitná knižnica v Bratislave

7. 3. 2008

VZDIALENÉ BLÍZKE OSUDY

Príbeh Francúzska

V 1. časti nového programového projektu účinkujú:

Didier Rogasik, tlačový atašé Veľvyslanectva Francúzskej republiky v SR,
Bruno Fernandez, Volksbank Slovakia, manažér pre frankofónnu klientelu,

Matej Drlička, hudobník, Roc´hann – skupina bretónskej hudby

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Podujatie sa uskutočnilo pod záštitou Jeho Excelencie Henryho Cunyho, veľvyslanca Francúzskej republiky v Slovenskej republike

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Francúzsky inštitút v Bratislave, Umelecká agentúra ABa

10. 3. 2008

BÁZY DÁT UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

10. 3. 2008

ŠKOLA POLITICKEJ ANALÝZY (I.)

Vzdelávací kurz

Usporiadateľ: Spoločnosť pre strednú a východnú Európu

10. 3. a 15. 3. 2008

UKÁŽKY ZO SLOVENSÝCH FILMOV 70-TYCH ROKOV

Podujatie v rámci Týždňa slovenských knižníc

10. 3. – 14. 3. 2008

VÝSTAVA zahraničných prírastkov vybraných encyklopédií zo spoločenských a prírodných vied

Podujatie v rámci Týždňa slovenských knižníc

10. 3. – 16. 3. 2008

TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC

9. ročník tradičného celoslovenského podujatia

Usporiadateľom všetkých podujatí bola Univerzitná knižnica v Bratislave

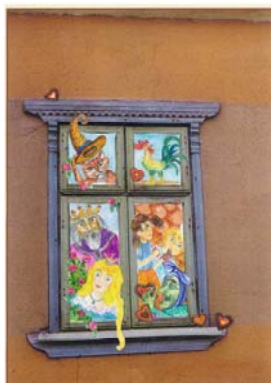
11. 3. 2008

DIPLOMOVÝ KONCERT

Ernest Debnár – viola

Spoluúčinkovali: Ivana Cicková, Eva Janigová

Podujatie v rámci Týždňa slovenských knižníc

11. 3. – 15. 3. 2008

VALIBUK SLOVENSKEJ ROZPRÁVKY

Výstava z diela Pavla Dobšinského pri príležitosti 180. výročia jeho narodenia

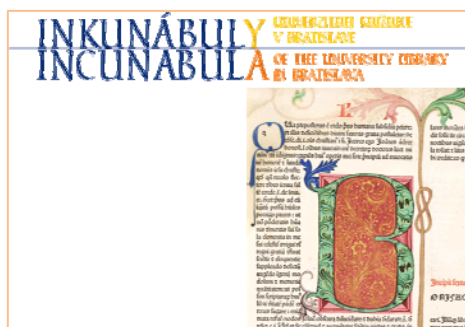
Podujatie v rámci Týždňa slovenských knižníc

12. 3. 2008

INKUNÁBULY UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE

Prezentácia nového CD-ROM-u, ktoré vzniklo s podporou Nadácie VÚB

Podujatie v rámci Týždňa slovenských knižníc

12. 3. 2008

SRBSKO: VČERA, DNES A ZAJTRA

Balkánske štúdiá, vzdelávací seminár

Prednášal: Pavel Urban (SK)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and Central Europe (A)

Seminár bol súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

13. 3. 2008

GAETANO DONIZETTI: LUCIA DI LAMERMOOR

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub priateľov opery Slovenského národného divadla

13. 3. 2008

PREMENY PRAŽSKÉHO HRADU

Z cyklu prednášok o svetovom kultúrnom dedičstve UNESCO

Prednášali: Alžbeta Sopusková a Alexandra Ostertágová

Usporiadatelia: Univerzita Komenského Bratislava, Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

Podujatie pre poslucháčov Univerzity tretieho veku UK Bratislava a verejnosť

15. 3. 2008

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

Nevšedná možnosť nahliadnuť do zákulisia

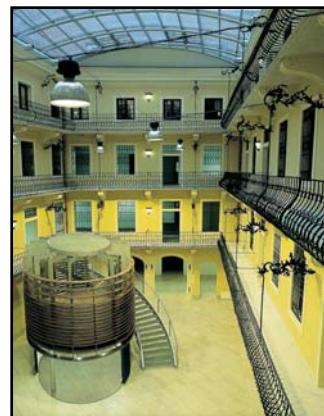
Univerzitnej knižnice v Bratislave, Podujatie v rámci Týždňa slovenských knižníc

16. 3. 2008

MATINÉ

pri príležitosti vyhlásenia Dňa ľudovej rozprávky a ukončenia Týždňa slovenských knižníc

Barokové nádvorie Univerzitnej knižnice v Bratislave

17. 3. 2008

ŠKOLA POLITICKEJ ANALÝZY (II.)

Vzdelávací kurz

Usporiadateľ: Spoločnosť pre strednú a východnú Európu

19. 3. 2008

DIPLOMOVÝ KONCERT

Účinkujú poslucháči a pedagógovia Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Usporiadateľ: Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

27. 3. 2008

VYDAVATEĽSTVO BIOMEDCENTRAL

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

31. 3. 2008

ŠKOLA POLITICKEJ ANALÝZY (III.)

Vzdelávací kurz

Usporiadateľ: Spoločnosť pre strednú a východnú Európu

Apríl

1. 4. 2008

HUDOBNÉ ŽARTY

Prvoaprílový koncert

Účinkovali pedagógovia a žiaci Základnej umeleckej školy Miloša

Ruppeldta v Bratislave

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – hudobný kabinet,
Základná umelecká škola Miloša Ruppeldta

2. 4. 2008

ANTON LAUČEK: ČERNOVČANIA

Prezentácia novej knihy o udalostiach, ktoré vstúpili do ľudských osudov
a dejín

Usporiadateľ: Vydavateľstvo Post Scriptum

2. 4. 2008

SLOVENSKO A ZÁPADNÝ BALKÁN

Balkánske štúdiá, vzdelávací seminár

Väzby – Tradície – Dôsledky

Prednášal: Eduard Kukan, exminister zahraničných vecí Slovenskej
republiky

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and
Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá
pre pokročilých

3. 4. 2008

PIETRO MASCAGNI: SEDLIACKA ČEŠŤ

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub priateľov opery
Slovenského národného divadla

7. 4. 2008

ŠKOLA POLITICKEJ ANALÝZY (IV.)

Vzdelávací kurz pre politických analytikov

Usporiadateľ: Spoločnosť pre strednú a východnú Európu

9. 4. 2008

JÁN HOLLÝ: „ROZNÁŠAŤ SA BUĎEM PO KRAJANSKÍCH PESTOVAN USTÁCH“

Z prednáškového cyklu Slovenské dejiny v 19. storočí

Prednášal: Viliam Turčány, básnik a prekladateľ

Usporiadateľ: Filozofická fakulta Univerzity Komenského

10. 4. – 11. 4. 2008

PROJEKT „AGENDA 21“ TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ VIDIEKA

Medzinárodná konferencia o obnove sociálneho, kultúrneho, ekologického a ekonomického potenciálu vidieka

Usporiadateľ: Slovenská technická univerzita v Bratislave – Stavebná fakulta s podporou Európskeho fondu regionálneho rozvoja

14. 4. 2008

BOSNA A HERCEGOVINA

Balkánske štúdiá, vzdelávací seminár

Prednášal: Vedran Džihic (A)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

16. 4. 2008

ZÁVEREČNÝ SEMINÁR

Balkánske štúdiá, vzdelávací seminár

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

17. 4. 2008

EURÓPA NOVINÁROV – NOVINÁRI EURÓPY

Medzinárodné kolokvium o postavení novinárov a ich úlohe v procese budovania Európy

Usporiadatelia: Veľvyslanectvo Francúzskej republiky v Slovenskej republike, Slovenský syndikát novinárov, Univerzitná knižnica v Bratislave

17. 4. 2008

NEZIDERSKÉ JAZERO

Z cyklu prednášok o svetovom kultúrnom dedičstve UNESCO

Prednášala: Alžbeta Sopusková a Alexandra Ostertágová

Usporiadatelia: Univerzita Komenského Bratislava, Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

Podujatie pre poslucháčov Univerzity tretieho veku UK Bratislava a verejnosť

21. 4. – 3. 5. 2008

**220. VÝROČIE KODIFIKÁCIE
SPISOVNÉHO JAZYKA SLOVÁKOV**

Výstava

(Od Antona Bernoláka po Samuela Cambela)

Usporiadatelia: Matica slovenská, Bernolákova spoločnosť, Univerzitná knižnica v Bratislave

22. 4. 2008

AUSTRÁLSKE DNI 2008

Prezentácia študijných, pracovných a cestovateľských možností pobytu

Usporiadateľ: Alfa agency, s.r.o.

23. 4. 2008

**POSTAVENIE PREKLADATEĽA UMELECKEJ LITERATÚRY
V SÚČASNEJ MODERNEJ SPOLOČNOSTI A V ZJEDNOTENEJ
EURÓPE**

Prednášala: Françoise Wuillmart (B)

Usporiadateľ: Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry

24. 4. 2008

PUTOVNÉ ČÍTANIE Z DIEĽA „HARTE BANDAGEN“

Účinkoval: René Steininger, predstaviteľ mladej rakúskej literatúry.

Usporiadatelia: Rakúske kultúrne fórum v Bratislave, Univerzitná knižnica v Bratislave – Rakúska knižnica

24. 4. 2008

HUSLOVÝ RECITÁL

Sandra Frátriková – husle

Valéria Kelyová – klavírny sprievod

Jana Tomanová – klarinet

Xénia Ljubimová – klavír

Program: Edvard Hagerup Grieg, Aram Il'jič Chačaturjan

25. 4. 2008

**PODPORA PRI DLHODOBOM ROZVOJI CENTRA
PRE MEDZINÁRODNÚ OCHRANU DETÍ A MLÁDEŽE**

Záverečný workshop

Usporiadateľ: AJS management Slovakia

25. 4. 2008

SALÓN U LISZTA

Slovenský bigbít

Jedenásta časť programového cyklu
Ľuboš Jurík, spisovateľ a publicista,
Dušan Rapoš, režisér, Jozef Dodo
Šuhajda, manager, hudobník, Ľubo
Belák, hudobný skladateľ, spevák
Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda,
publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABA

29. 4. 2008

US ELECTIONS 2008

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave – Info USA

Máj

2. 5. 2008

KOMORNÝ KONCERT

Účinkovali: pedagógovia a poslucháči Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – hudobný kabinet, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského

7. 5. 2008

STRETNUTIE SO ŠTUDENTMI KNIHOVNÍCTVA PRAHA – BRATISLAVA

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

7. 5. 2008

EVANJELICKÁ CIRKEV A.V. – OD PROTESTANTSKÉHO PATENTU PO BUDAPEŠTIANSKU SYNODU

Z prednáškového cyklu Slovenské dejiny v 19. storočí

Prednášala: Miriam Viršinská

Usporiadateľ: Filozofická fakulta Univerzity Komenského

8. 5. – 16. 5. 2008

Z VOJNOVÉHO FOTOALBUMU LETCA RAF

Výber z fotografií generálmajora v. v. Ivana Schwarza

Výstava

Usporiadatelia: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

Univerzitná knižnica v Bratislave – Depozitná knižnica NATO

14. 5. 2008

**EUROMONITOR – LUPA I KRIŠTÁĽOVÁ GULA
NA ANALÝZU A PROGNÓZOVANIE ZAHRANIČNÝCH TRHOV**

Seminár pre pracovníkov vedeckých a akademických knižníc

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Albertina icome Bratislava s.r.o., Agentúra Euromonitor

15. 5. 2008

**ŠKOLSKÉ KNIŽNICE AKO KULTÚRNE A INFORMAČNÉ
CENTRÁ ŠKÔL**

Medzinárodná konferencia

Usporiadateľ: Slovenská pedagogická knižnica

15. 5. 2008

GAETANO DONIZETTI: DCÉRA PLUKU

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub priateľov opery Slovenského národného divadla

20. 5. – 21. 5. 2008

ČERPANIE PROSTRIEDKOV EÚ

Usporiadatelia: Úrad vlády Slovenskej republiky, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

20. 5. – 31. 5. 2008

**DEDIČSTVO HOLANDSKEJ LITERATÚRY
V UNIVERZITNEJ KNIŽNICI
V BRATISLAVE**

Usporiadatelia: Veľvyslanectvo Holandského kráľovstva v Slovenskej republike, Univerzitná knižnica v Bratislave

26. 5. 2008

ABSOLVENTSKÝ KONCERT

Jaroslav Petruch (7 r.) – violončelo, Jana Vahančíková – klavírny sprievod, Violončelový súbor

Usporiadateľ: Základná umelecká škola Ľudovíta Rajtera, Bratislava

30. 5. – 31. 5. 2008

PO STOPÁCH JOHANN A NEPOMUKA HUMMELA

Medzinárodná hudobná konferencia

Manfred Kanngießer (D), Rolf Lukoschek (D),

Volkmar von Pechstaedt (D),

Mark Kroll (USA), Anselm Gerhard (D), Laurenz Lütteken (D), Rudolf Pečman (CZ), Ladislav Smolka (CZ), Thomas Hochradner (A), Otto Biba

(A), Gerhard Walterskirchen (A), Daniel Lutz (A), Gerhard Winkler (A), Didier Talpain (F), Katalin Komlós (H), Zoltán Farkas (H), Marta Hulková (SK), Miloslav Starosta (SK), Markéta Štefková (SK), Miroslava Lehotská (SK), Darina Múdra (SK), Ľuba Ballová (SK), Ladislav Kačic (SK), Andrej Šuba (SK)

Usporiadatelia: Spoločnosť Johanna Nepomuka Hummela v Bratislave, Hummel Gesellschaft Weimar (SRN), Filozofická fakulta Univerzity Komenského - Katedra hudobnej vedy

30. 5. 2008

SALÓN U LISZTA

Bratislava a Európa

Dvanásta časť programového cyklu

Peter Kurhajec, predseda Spoločnosti Ferdinanda Martinenga, Pavol Glesk, podpredseda Spoločnosti Ferdinanda Martinenga, Ladislav Jurovatý, umelecký drotár, Ivan Matulík, herec

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABA

Jún

3. 6. 2008

KLARINETOVÝ VEČER

Komorný koncert študentov bratislavského konzervatória

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – hudobný kabinet, Konzervatórium v Bratislave

4. 6. 2008

SLOVENSKÉ HISTORICKÉ MYSLENIE

NA PRELOME DEVÄTNÁSTEHO A DVADSIATEHO STOROČIA

Z prednáškového cyklu Slovenské dejiny v 19. storočí

Prednášal: Karol Hollý

Usporiadateľ: Filozofická fakulta Univerzity Komenského

5. 6. 2008

COMPUTER AIDED BUILDING PHYSICAL MODELING

Medzinárodná konferencia o počítačových simuláciách energií a vnútorného prostredia budov

Usporiadateľ: Slovenská technická univerzita – Stavebná fakulta, Slovenská spoločnosť pre techniku prostredia

5. 6. – 14.6. 2008

SUISEKI A NETSUKE

Výstava

3. ročník výstavy Slovenskej asociácie suiseki s medzinárodnou účasťou pod záštitou Veľvyslanectva Japonska v Slovenskej republike

Usporiadatelia: Slovenská asociácia suiseki

Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum

8. 6. 2008

ZABUDNUTÉ PRÍBEHY

Stretnutie s historikom a publicistom Pavlom Dvořákom a jeho bratislavskými príbehmi moderuje Zuzana Belková

Podujatie je súčasťou 2. ročníka projektu „Víkend historických parkov a záhrad Bratislavy“

Usporiadateľ: Národný Trust n.o.

Spoluusporiadatelia: Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava, Mestská časť Bratislava – Staré Mesto, Mestská časť Bratislava – Petržalka, Veľvyslanectvo Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska v Slovenskej republike Veľvyslanectvo Holandského kráľovstva v Slovenskej republike, Spoločnosť Janssen – Cilag, Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum a ďalší

9. 6. 2008

NÁVŠTEVY

Prezentácia knižného výberu zo svetovej lyriky v preklade Karola Strmeňa

Usporiadatelia: Matica slovenská, Univerzitná knižnica v Bratislave

9. 6. – 11. 6. 2008

BRATISLAVSKÉ BIBLIOGRAFICKÉ DNI 2008

Cyklický knižnícky seminár v rámci projektu KIS3G

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Slovenská národná knižnica, Martin

12. 6. 2008

GIOACCHINO ANTONIO ROSSINI: MOJŽIŠ A FARAÓN

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Klub priateľov opery Slovenského národného divadla

13. 6. 2008

HUDOBNÉ MATINÉ

Koncert poslucháčov Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – hudobný kabinet, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského

13. 6. 2008

SALÓN U LISZTA

Kultúrna identita Európy

Trinásta časť programového cyklu

Ján Figel', eurokomisár pre výchovu, vzdelávanie, kultúru a mládež

Jack Martin Händler, dirigent a huslista, Štefan Bučko, herec

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABA

17. 6. 2008

SLOVNÍK Z WASETU

OMYL PÁNA HEYERDHALA

Nové knihy Milana Augustína uvádza Peter Valček

Usporiadatelia: Národné osvetové centrum, Univerzitná knižnica v Bratislave

17. 6. - 4. 7. 2008

SLOVENSKO A SLOVÁCI – súvislosti na historických fotografiách a pohľadniciach

Výstava

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – InfoUSA, Slovenská národná knižnica, Martin, Veľvyslanectvo Spojených štátov amerických v Slovenskej republike

19. 6. 2008

ROZLÚČKA SO ŠKOLOU

Koncert žiakov a pedagógov Základnej umeleckej školy, Exnárova ulica

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – hudobný kabinet

Základná umelecká škola, Exnárova ulica

24. 6. 2008

PREZENTÁCIA SYSTÉMU MICHAEL

(Multilingual Inventory of Cultural Heritage in Europe)

Stretnutie pracovnej skupiny pre interoperabilitu MK SR

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave – odbor registra kultúry

25. 6. 2008

VZDIALENÉ BLÍZKE OSUDY

Príbeh Talianska

V druhej časti programového projektu účinkujú: Michele Bologna, riaditeľ úseku komunikácie a vzťahov s verejnosťou; Slovenské elektrárne, a.s. – člen skupiny Enel; Maurizio Ottonello, podnikateľ; František Hruška, diplomat, pedagóg, prekladateľ; Stanislav Bachleda, publicista

Podujatie sa uskutočňuje pod záštitou Jeho Excelencie Antonina Provenzana, veľvyslanca Talianskej republiky v Slovenskej republike
Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Taliansky kultúrny inštitút v Bratislave, Umelecká agentúra ABa

26. 6. – 27. 6. 2008

KNIŽNICE V ZNALOSTNEJ SPOLOČNOSTI

Seminár pre knihovníkov (26. 6.), pedagógov a študentov knihovníckych škôl (27. 6.)

Host': Jens Thorhauge, riaditeľ Danish National Library (DK)

Podujatie je súčasťou európskeho projektu ESF Excelentná univerzita.

Usporiadateľ: Spolok slovenských knihovníkov

Názov: **BULLETIN UNIVERZITNEJ KNIŽNICE
V BRATISLAVE č. 1/2008**

Vydala: Univerzitná knižnica v Bratislave

Zodpovedný redaktor: Mgr. Tatiana Popová

Redakčná rada: Mgr. Mária Džavíková, Mgr. Kamila Fircáková,
PhDr. Dagmar Kleinová, Mgr. Tatiana Popová,
PhDr. Lýdia Sedláčková

Jazykový redaktor: PhDr. Júlia Dvorská

Rok vydania: 2008

Tlač: Univerzitná knižnica v Bratislave